

UTL AT DOWNSVIEW

D	RANGE	BAY	SHLF	POS	ITEM	C
39	10	10	01	06	010	3

M.C. 6/21/68

DR Sāmi, Ebu 's-Süreyyā
571 'Abdūlhamidiñ kayguları
.5
S34

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

2960

10/318

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

Sāmi, Ebū 'Is-Süreyyā

ابوالثريا سامي

عبدالحميد في غولري

'Abdülhamidiñ kayguları

[بيلهم اييله جك خنده ميدر،

كريمه ميدر؟]

سلطنت حميم به نك بعضًا دول آور، بعضًا خمله افزا،
فقط هیئت عجم و مه میله عبرت آمیز و قابع غربیه تاریخه سفی‌ها کیدر.

مندرجات

- ١— بر ايکي سوز
٢— على سعاوى آرانيوو !
٣— مددت پاشانك مملكتدن اخراجى
٤— " " " ایکنچىي قسم
٥— غريب بر سوء قصد !
٦— صدر اعظم غائب اولىش !
٧— كرد موسى باك نصل قاچدى ؟
٨— " " " ایکنچىي قسم
٩— " " " اوچنجىي قسم
١٠— يقما حسنك بوره كى !

أوقو ! هم أكلن، هم عبرت آل !

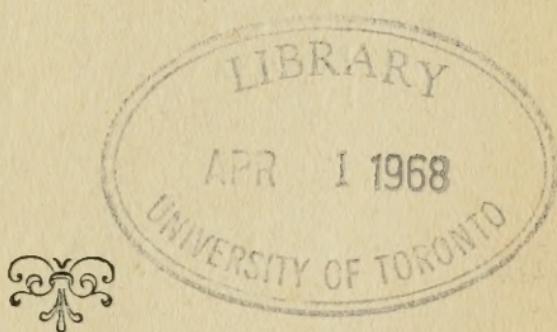
توزيع محلى : جمعيت كتبخانه سيدر
« قدر » مطبعه سى

DR
571
.5
S34
بر ایکی سوز

محترم قارء! شوکتابی او قورکن ماضی ی دوشون، استقبالی
اونو تمه، حاله منته نکران اول! ماضیستی بیلمین ملت حالی
تامین ایده میه جکی کبی ماضیدن عبرت چین اوله میانلرده استقبالده
هیچ بر ایش کوره مزلر.

بو کتاب، آرتق ماضی یه قید ایدیلن عهد سیاهه ک بر قاج
کیزلى صحیفه سنتی احتوا ایدیسیور. بن بو صحیفه لری جمع و تلفیق،
تحریر و تئیل صورتیله وطنمه، وطنداش لریمه خدمت ایتمد
ظنتده بولنه رق سوینیورم. قارئ لمده مستفید اولور سه
بنم ایچون نه بختیار لق!

ابوالثريا سامي

علی سعاوی آرانيور!

۱

عبدالحمیدک او سلطنتنده ایدی . برکون عتبه سنبه به
اصدقای بندگاندن بری و ساطتیله و « آزاد قبول ایمز قولاری فلان »
امضا سیله غایت مهم برژورنال تقدیمه یول بولندی . کناری
یاندیزلى او فاجق بر عرضه لق کاغد او زرینه یازیلان بر قاج سطر
یازی میلادیز سراینک آلتی اوستنه کتیر مکه کفایت ایمش ایدی .
قرنادن ، خصوصی یاورلردن ، بندگان خاصه دن ، صدر اعظم لردن ،
و کلادن ، تفکیجی باشیلردن . خدمه قوماندانلرندن طوتیکزده ،
بکچیلره ، قوشچیلره ، کیلارچیلره وارجیه قدر ولی نعمت
افندیلری طرفدن خاشلانمش ، صداقت سزاکارندن ، غفلتلرندن
سر سملکلرندن بخته جمله سی آیری آیری تکدیر و تعذیر

ایدیلش ایدی . بتون بوبندکان بوکون غایت ، اوت غایت مهم
بر خبر آلنديغى حس ایديپورلر . فقط بو خبرك نه کي برشى
اولدېغى كشف ايدەم يورلردى . يكريكتىرندن صوروب آكلامق
ايىه اوزمانك ايجاباتنه هىچچە تواافق ايدەم دىكىنندن بېھودە كشىنە
چالىشىپورلردى . نهايت بر قىتكىجى ارسالىلە بشكطاش مخافضى
چوروملى حسن پامىدا دعوادت ايدىلدى و سرا ايدە هىچچە كيمسىه
ايلە كوروشمىسىنە امكان قالمەدن حضورە يالكزىجە قبول ايدىلاب
عين وجهمه بشكطاش قىرغۇلە اعادە ايدىلدى .

بومەم وتارىخى كونك كىچىھىسى بىنۋە خاص واصدق شەرىارى ،
محافظ عالىتبار حسن پاشاى ذى وقار سىرتنە بر نەرالبىسى و الندە
قالىن برصوپا اولدېغى حالىدە بشكطاشىن اسى پوسكى بر قايغە را كىما
يالكزىجە اسکدارە كچىدى . وقت كىچىھ يارىسى اولدېغىندن اسكلە
جوارندە بالطبع آرابە بولەمازدى . مېيىخانە دو كونتىميرىنى بىكلەمك
اوzerە يالكزى بىركرا بار كىرى صاحبىلە برابر اسكلە مىدانىندە كى
چشمەنك صاقاغنەك آلتىنە پىنكلە يوردى . معظم حسن پاشا
بو طالعىزلىكە آغىز طولوسى بر كفر صاووردقدن سو كرە
بار كىرجى يى چاغىردى :

— پاشا قپوسىنە كىدرىمىسىك ؟

دېلى . بار كىرجى كىچە آيازىنىڭ تائىريلە يكدىكىرىنە اور مقدمە
بولنان دىشلىرىنى صىرىپتەرق لاقىد :

— بالاق برچاریک ! ...

جوابی ویردی .

اویرلزه ، کوکاره صیغامیان ، دنیانک آتلری آرابه لرینی ،
او توموبیلارینی رکوب دولته بردلو لايق کوره مین حسن پاشا
حضرتله ، ذلیل و مسکین طوپال کرا باز کیرینه پاک کوچلاکله
آتلایه رق یوله روان اولدی .

اسکدار متصرفی سلیمان پاشا کیجه یاریسنه یقین بزرگانه قدر
مهما امور ضابطه ایله پاک یمان اشتغال ایلدکدن صوکره بیتاب
خانه سنه دوشمش ، ایرتسی کون دخی آرزوی شاهانه نک نصل
انفاذ واجرا ایدیله جکنی تخیل ایده ایده اویقویه ظالمش ،
کیتمش ایدی . بردن بره بیتاق او طه سنک قپوسی اوردولدی .
متصرف پاشا ذاتا بوکبی از عاجاوه آلیشنهین اولدی یغندن قاریوله سندن
قالقمعه لزوم کورمه دن :

— نه او ؟ نه ایستیودسکر ؟

دیه سسلندی . کمندیسنه او طه او شاغی اولان کرد عده اه
بر معتماد او طه قپوسی یارم آچارق باشی او زاندی و :
— افندم ، بر اختیار عسکر ، چابوق پاشا کاسین !

دیبور .

دیدی . متصرف پاشا اسنه یه رک صاغندن صولنه دوندی و :

— یارین پاشا قپوسته کلسين ، نه افاده سى وارسه اوراده
ويرسين !

جوابى اعطا بیوردی . او شاق گىتدى ، ايکى دقىقە صوکرە
تىكراڭ كىلدى . بودفعە بىك تلاشلى ايدى :

— افندىمن كلان آدم ، شى محافظ حسن
پاشا

چەلەلر ينى بىتىركە وقت بولمەدن متصرف پاشا لاستىك طوب
كىرىنەن فېرلادى واوشاغك صورتىنە شوپىلە جە باغىرەرق كېچەلەك
كوركىنى انتازى او زىزىنە ، فسىنى دە باشنى كېپىرىدى :

— ئاش حريف ! مادام پاشا افندىمن تشرىيف بیورمىشلۇ ؟
نه اچچون اول آكلابىوب دە خېر ويرمىدك ؟

عبدالحىيدك بوایكى بىنە خاصى قو ناغك سلاملىق او طەسىنە
قارشى قارشى يە كىلدەلارى زمان بىك دقتلى دقتلى بىر بىرلىك كۆزلىزىنە
باقدىلەر . هر ايکىسى بۇ باقىشلار يە يىكدىيكتىنە كۆزلىزىنە بىرشىلەر
او قومق ايسىتىورلەردى . بۇ بىر ئانىيەلەك تصادم انتظاردىن صوکرە
متصرف پاشاھر حسن پاشا قره غولنە او عرادىيى زمان يائىدىنى كىرى
حسن پاشا باباسىنە قوشارق النى او پىكىدىن صوکرە قارشوشىنە
آياقىدە طوردى و نەرارادەلر ئىلدەيغى حال و طور يەلە صوردى .
محافظ پاشا آرقەسىنە كى نفر قاپو ئەنەن ئايىلەلر ينى چۈزەر كە ،

فسنی ده برآز آرقه یه ایدرک کندینه بروض متعظمانه ویردکدن
 صوکره نیم تبسمله مأموریتی تبلیغ ایتدی :
 — هایدی پاشا ! علی سعاوی یی آرایه جفر !
 متصرف آز دها حیرتندن اولدینه یره دوشچکدی ...
 علی سعاوی آرایه جق !

علی سعاوی بدایت جلوس هایونده، برخلم واجلاس قیامی
 انسانسته پارچه یارچه ایدلشنه جنازه‌سی تشهیر او لخنش، بوکون
 کیکلرندن بیله اثر قلامش برآدم ایدی . حتی ... حتی اونی
 قتل و افنا ایدن و ادیار ارفیله بین الاماثل تایز ایدرک پادشاه زمان
 تزدنده بیوک بر موقع اعتماد و اعتبار قازان ذات شمدی اونی
 آرامه مأمور آ فارشو سنده بو لیوردی ... حیرت اندر حیرت!
 مع مافیه محافظت پاشا حضرتاری پکده اویله شقا کوتورور
 طاقدن اولمدینه زایشی لطیفه یه بوزوب کنه مسئله‌ی آ کلامقده
 مکن دکل ایدی . پادشاه علی سعاوینک آرانمسی فرمان بیورمش،
 حاجی حسن پاشا حضرتاری ده آرامه چیقمش بونلرک
 هپسی عین کرامت، عین اصابت ایشلر ! ... هیچ اعتراض
 کوتورور یری یوق !

متصرف درون دلدن بر : « عقلم سکا امانت ، یارب ! »
 دیدکدن صوکره بروض متواضعانه ایله محافظت پاشادن استیزانه
 جرأت ایتدی :

— علی سعاوی می؟ نرده آرایه جغز؟

— اوت، علی سعاوی! اسکله جوارنده کی عوام قهوه لرنده
آرایه جغز! حمالری، قایق‌جیلری، بارکیرجیلری، آرابه‌جیلری
قاندیروب ولی نعمت افندمن عاینه بر قیام ترتیبی ایچون کلش!
— نرده‌دن کلش؟

— نه بیلهیم بن، جهنم‌دن اوله‌حق!

— افندمن، اوشقی بی بالذات اتلاف بیور مدیکز می‌ایدی؟
— اوت، بالذات، هم‌ده بومبارک صوپا ایله اولدیرمش ایدم!
— فقط....

— فقط! افندمن بولله فرمان بیور دیلر.
مطلق بولنه‌حق! هایدی چابوق کین، اسکله‌یه اینه‌لم!
زوالای متصرف آرتق بوصدادقت مجسمه‌نک قارشی‌سنده لام
جیم دینه‌نک پک بیهوده و عادتاً تهلکه‌لی اوله‌جنی ذکای فطري‌سی
ایله آکلاه‌رق هان البسه او طه‌سننه قوشدی. نرده‌یه کیده‌جکنی
استفسار یوللو یوزینه‌دیک دیک باقان او طه‌او شاغی کرد عبد‌الله:
— عبدالاه! بزر تکرار کنیجه‌یه قدر آشاغیکی مسافر ایچون
بر طور با آرپه، صهان حاضره!

دیدی. متصرف اساساً بوكی نکته‌لی سوزلر صرفه مشهور
اولدیغندن و کندیسی یقیندن طانیانان اونک نکته‌لرینک معنای

خمنه‌نیارینی پک کوزل آ کلادقلنند او طه او شاغی ده افندینک
نه دیمک ایسته دیکنی تفهمده چکیکمدی ، جواباً صوردى :

— افندم ، یولارده حاضر لایم می ؟

— ایسته من ! اونک یولاری افندیسنه با غلی !

* * *

بر چار یک ساعت صوکره چفتە باشالر کوزل بر قوناق آرابه‌سنک
یا صدققلرینه اتکا ایتمکده اولدقلاری حالده اسکدار اسکله‌سی جوارنده
تنها بر سوقاغه مو اصلت ایدرک اوراده آرابه‌دن ایندیار و یاواش
و یاواش ایچارنده بر راداره قندیلی قدر کورلامبهر یانان حمالر
قهوه‌لرینی ایسلی ، سیسلی جاملرینک طیشاریارندن تفحصه ،
تجسسه باشладیار . آریبورلر ، آریبورلردى . فقط بر درلو
بولامیورلر ، علی سعاؤی بی الله چکیره میورلردى . قهوه‌لر طولا شلدقدن
صوکره پولیس قره‌غوللرینی ده یکان یکان یوقلاندی و هر قره‌غوله اک
دائره مأموریتنده علی سعاؤینک شخصنه بکزد مشبوه الحال
بر کیمسه بولنوب بولندينى - صورت مخرب مانده - قومیسرلردن
صورولدى . بالطبع هر قره‌غولدن آلدقلاری جواب شو صورتله
و عین مأله ایدى :

— افندم گئنمی ؟ او یاه بر آدم دائره منداخلنده کزه بیلیر می ؟

محافظ پاشا دوشکون ، بیتاب ، متصرف پاشا مستهزی

پر خندان همان صباحه یقین برساعتنه پاشا قیوسنه عودت ایتدیلر .

محافظ پاشانک بالطبع او یقتو عقلنه کلیوردی . فقط متصرف بیوی نعمت بنده خاصنک بر آن اول اسکداردن او زاقلاشمی تهی ایدپیوردی . متصرف فلق مقامنده کی کنیش قول تو قلردن برینه یا صلاندقدن صوکرا محافظ باشا متصرفه دیدی که :

— شمدی یاز باقه لم !

— پاشام ، نه یازهیم ؟

— بر عربیضه . . .

— نه کبی ؟

— علی سعاوی بی آرایوب بوله عدیغمزی افندمنه عرض ایده جک بر کاغد ! . . .

متصرف ماصنه ک کوزندن بر عربیضه لک چکوب خط دست کریمه به بر ایکی سطر قاره لادی . بیتیردکدن صوکره امضالامق ایچون حسن پاشایه تقدیم ایتدی . پاشا حضرتلری کمال عظمته :

— سن امضاله !

دیدی . متصرف او آنده بر وضع ادیبانه آله رق :

— آمان افندم ، کوله کزی تکدیر بیوریورسکنر . . .

هیچ افندمک حضوریله کوریان بر ایش حقنده قولکز نصل امضا آتفه جسارت ایدرم ، افندمزمه قارشی بولیه بر کستاخنی ارتکاب ایدرمیم ظن ایدپیورسکنر ؟

دیسیله بوجمله بندکانه محافظ پاشانک آیرانگق دها زیاده
 شیشیره رک خوشنده یعنی اینا ایدر بر طوره شویله دیدی :
 — سلیمان ! نه قدر ایش بیلیر آدمست !
 امضا یزینه بر ۸ برد ۷ یا پوب ده او زرینه بر چیزکی چکیویر،
 بن امضام اولور ، اویلهده تقدیم ایدرز .
 متصرف بواصری ده بلا افاته زمان انفاذ ایله کدن صوکره
 اوافق بر قهوه آلتی استدیلر و همان حضور هایونه چیقارق
 نتیجه تحریاتی عرض ایتك او زره بیلدیزه متوجهآ یوله چیقدیلر .
 اسکدار اسکله سنه کلدکاری وقت صباح اذانی او قونو یوردى .

*

یکرمی درت س اعتدر کوزینه اویقو کیرمه مش ، بومدتک
 بوتون دقیقه لرینی تر تو نیشنه کله چیرمش اولان خاقان مخالع محافظه
 متصرفک حضور طلبانی خبر آنجه هان کتیر لملرینی ، فقط
 محافظ اول کیرمک شرطیله برد برد ادخل ایدلرینی امر ایتدی .
 محافظ بر توکل دستدارانه و خضوع عبودیتندانه ایله داخل حضور
 مفیض النور حضرت ولی النعمی (!) اوله رق راپورینی عرض
 ایتدکدن . کندی قولنجه — نائل التفات اعلی الدرجات کیقی ستانی
 اولدقدن صوکره صره متصرفه کلش ، اوده بروعتاد بیلدیزک
 ایچ طرفته کی بر چوق اسرار انگلیز بولاردن ، قوریدور لردن
 چکریله رک آغازلر اور ته سنده کی بر کوشکده ویتاق او طهمسنده

حضور هایونه قبول بیورلش ایدی . سلیمان پاشا ایهای مراسم تعظیم سازی و دامن بوسی ایلدکدن سوکره صوریله حق سؤالره جواب ویرمک او زره توقف ایتدی . عبدالحیمد قاریولاه سنک یانزده آیاقده طورییوردی . قالین وکور سسیله پاشایه صوردی :

— سن ده برابر آرادگمی :

— اوت افندمن !

— نهی آرادیکنز ؟

— ولی نعمتمک اراده سنک انفاذینی !

— شیطانسین !

— آزاد قبول ایمز قولکزم !

— حسن پاشا حیواننک کندی اولدیردیگنی ادعا ایتديکی
حریقی آرامنه سن ده شاشدکسی ؟

— افندمنک اراده سی عین اصابتدر !

— سن ده بیلیرسک یا ! بوآدم نام ایستدیکم در دکلی ؟

— قلب هایونلری مهبط الهام خدادر .

ایرنی کون حسن پاشا قره غولنک محدث محافظلی او طه سنک
کوشہ سنده معلق و علی سعایینک قاتلی اولان عصای شریف (۹)
بتوں ارکان حکومت و بنده کان خاصه طرفندن بر همتاد زیارت
و تلیم اولئیوردی ! . . .

مدحت پاشا

نک مملکتىن اخراجى

۲

[بىنچى قسم]

او زماڭك خاطر ئەمۇلەسىنى ھنوز دىاغلۇندە طاشىيە سىنلارجە
مېھۇل اولمىدىنى اوزىزه عبدالحميد خانك اوائل سلطنتى دائىمى بىر
و كلا فورطنه سى ايچىنده كېيور، بىرى دىكىرىنىڭ موقۇنى قاپقى،
اوتهلىك بىرىكىندىن دها يو كىشك بىرپايدىيە ايرىشىمك ايچۈن پادشاه
نوجاھك تىجرىيە سىزلىكىندىن، عىلىخصوص وھمنىن استقادىدە
ھىچ بىر فرصت قاچىرلىمۇردى . بواشادە بىتون و كلانك كوزىنە
باتان ، بىتون بوانلىقەلرە سەسىد اولان مدحت پاشا ايدى .
وزىر مشـاراـلـىـه مـاـكـتـىـك اـداـرـەـسـىـلـك يـوزـنـدـن اوـغـراـدـىـغـىـ

واوخر ایه‌جفی فلاکتلری پلک ایی کوریبور ، بیلیور ، عین زمانده اوکنی آله‌حق صورتده پادشاهی اشاره‌یه چالیشیوردی. فقط ... آه، هر زمانده، هر عصرده اولدیجفی کبی او وقتده دخی صرف منفعت و اغراض شیخ‌صیه‌لرینک حصولی ایچون ایحباب ایدرسه قوجه عنانلی یوردنی بر تکه‌اده چکنه‌یوب کچه‌جک ادانی اکسیک او لمدیغندن قوجه وزبرک بتون پلافلری، بتون محصول مساعیسی ایکی قوتای کلله، محرك او هام ایکی ژورنال ایله محو و ازاله ایدیلیور . بونکله‌ده اکتفا او لئنیه‌رق پاشانک افتای وجودیه تشیق هدرایدملک ایسته نیلیوردی. بر کوچک کتابک ایچونه بتون تفصیلات لازمه‌یی درج ایتمک امکانی او لمدیغندن بالجبوریه بزده النزام اختصار ایله او زمان مدحت پاشا علیه‌نه بین اوکلا والرجال چوریان فرلداقلر کیدونشرینی ھور خلر منک عهده حیت وغیر تارینه تحمیل ایده‌جک ، ایشك اک روحلی قسمی یازه جفر .

« سنه مائیه‌سی اواسط‌نده ایدی. سرعیگر لک مقام‌نده بولنان پاشا ایله ضبطیه ناظرینک ووکلادن حریص جاه دیکر بر ذاتک تریبا تسلیه رضانامنده بر دنی یه ولی نعمت افندیلرینه تقديم ایدملک او زره برشورنال ترتیب و تحریر ایتدیرلدى . بوشورنال شو مائدہ ایدی :

« عصر عبد العزیز خانی‌ده و جلوس هایيون مسعدت مأنوس

حضرت ولی نعمت بینت اعظم میلر ندن بوكونه قدر بکن زمانده کی طور و حرکت ندن ده استدلال بی-وریله جنی اوزره قوانین موجوده و صورت اداره حاضره ایله میکنیت تمامیت وسلامتی تأمین ایدیله میه جنی ظن جاهلانه وزعم فاسدانه سنده بولنان صرت (مدحت) پاشانک وزراي عظام مکزدن (....) و (....) و علمای اعلامدن (....) و (....) ذاتاره بالاتخاد خدا نکرده مقام سلطنت و خلافتی الغا و ریاسته بین الجمہور بر تورودی کتیر ملک اوزره اصول اداره حکومتی جمهوریتیه قلب و تحولی قرار لشید یعنی و بتوامنیه اثیانه نک حیز آرای حصول اوله یلسی ایچون دربار شوکت قرار هایون نار نده خیلی جه واسع ترتیبات اجر اقلانمش اوله یعنی حسب الصدقه عتبه طوبی مرتبه شهر یار یارینه عرض ایلر ، تفصیلات هفت قضیه بی حاوی را پوری ده مطوبیاً تقدیمه جرأت ایلرم ، او لباده و قاطبه احوالده

مطوبیاً تقدیم ایدیلن را پورک غایت مفصل ، غایت اوسته لقلی یازلش اوله یعنی تمهیده حاجت یو قدر ظن ایدرم . خاقان سابق بو زور نال ایله را پوری آلیر آلماز . بندکان خاصه سنی حضورینه جاب ایله بوباده کی فکر لری ، و قولرینی - فقط ژورنالی و را پوری ارائه ایتمکسین صور دی و مدحت پاشانک طور و حرکت نه استدلال ایلدکلرینک ده آچیقجه سویلنمسی فرمان بیور دی . بالطبع هر ققادن برسن چقدی . کیمی مدحت

پاشانک کار کذار ، تجربه کار بروزی بر تدبیر اولدیغنى ، کیمی
 آنوب طو عقده ماھر ایس-ده ایش باشنه چنجه هیچ برشی
 پاپه میه جق قدر ساده بر آدم بولندیغنى ، بعضیسی پك ذکی ،
 پك درایتی ، علی الخصوص اوروپایلر جه پك اینی طانش اولدیغندن
 حسن اداره ایدلیسى ، بعضیسی ده مملکتی اوروپایلاشدیرمۇ
 املنده بولندیغنى جیتلە عنعنه و فضائل مایا بىي محافظه ایچون
 کندیستنک قطعاً سرکاره کتیرلەمسى لزومى ، دها ایشكذار ،
 دها صادق (!) برايکي ذات ده او تانمەدن هيئت عمومیه سى اعتبار يله
 هدحت پاشانک شوكتىماپ افندىلارى ایچون تەلکەلى بروجود
 ايدوکتى بیان و فقط نتیجه ده جملەسی بىردىن ولی نعمت بېتلىرى
 جملەدن زیاده واقف هر حال اولدیغندن بوباده هەرھانىكى صورت
 ترویج و تنسیب بیوریلورسە كرامت و اصابت آنده اولەجغۇزى
 سرد و ایيان ایلدیلار بوجمعیت عقاپىه اذن و رخصت ویریابدە
 حضوردىن چىقدقلرى صرەدە بعضلىرى تىند چەرە ، تىش رو
 ايله تعقیب ایدلیش ، بعضلىرى ده فوق العاده التفات جهاندرجان
 شهر يارى يە مظھر او لمش ايدى. بالطبع استقال ایدلینلر مىدحت
 پاشا لهنده ادارە كلام ايدن حمیتمەدان، التفات كورنرده دشمن
 حریت و سملت او لانلر ايدى .

پادشاه زمان طوپلایوب طاغتىدیغنى بورجال عصر ك مفارقتى

متعاقب قرناسندن اک زیاده سودیکی (....) [۱] بکی تزدینه جلب
ایله ژورنال و راپور مالندن ورجال دولتك بیانات و افکارندن
بختلله مدحت پاشا حقنده نه عامله ایدلیسی لازم کله جگنی اوندن ده
صوردى . بوزات عبدالجمیدک توجهنى جلب ایتىش ، اوکا عادتا
مستشاراق ایتكىدە بولۇمۇش اولدىنچى حالمە مدحت پاشانكىدە اسىر
فضائلى ، مفتون معالىسى ايدى . زواللى مدت عمرىندە بوقدر
مشكىل بىرەمۇقۇزە قالمامش ايدى . پادشـاهنىڭ اصتفاسار مېھمنە
جواب ويرمك ايجون صىقلەرى . مع ما فيه دىدى كە :

— افندىمن ... قولكىزك فىكىرى يە قايمىسە، بىتون بواستاداتى،
چاغىروب بالذات كەندىسىنەسوپىلەملى ، جوابىنى ده اويندن آلمىلەدر ...
قولكىز اوپىلە ظن ، حتى اميد ايدىسۈرم كە مدحت پاشا بىنە كىز
بواستاداتى كەڭ شىدته ود ايدەجىك ، برقورى افترا اولدىغىنى
حضورىكىز دە ائبات ايلىيە جىڭىر .

عبدالجميد ، بوجوابه قارشى يىدا ايدىكى اغبارى زورلا
ضبطە چالىش، رق شوپىلە بىوردى :

— صاقىن ، سەن دە اوڭ نەمت دىدەلرندن اولىيەسک ؟
زواللى ماينىجي اولوم تىلىرى دو كەرك شو جوابى ويردى :
— قولكىزك فىكىرى مجە افندىسى ايلە قولنڭ آرەسەنە يېنجى
كىمسە كىرمە مەلەيدر ... چۈزىكە

[۱] بوزات چوقدن رحمت حقە واصل اولىشدر .

آدجغز معروضاتی تماملايىمەدى . خاقان زمان طوب كې
كورلە بىرك اوطةھى ، حتى ماين داۋەسىنی صارىدى ؟
— أۇت ، آرەمنە كىمسە كىرمەھەلىدە اوودە ايستەدىكى
كې اويناملى ، اوپىلهمى ؟ بىلا ! ... مملكت برآدمەه ادارە يىدلەز
— فقط ، افندىمن
— مدحت پاشايە اولان حسن ئەنكىزك بودرجمەسى كافى ! ..
— افندىمن
— كافى دىبورم ! ..

ماينىجي بىك حىيت ودرايىتك مكافاتى حضور ھاپوندن كال
غضبىلە قوغولىق صورتىلە آلدەقدن صوڭرىھ مكافاة على المكافأة أولىق
اوزىدە بىرادادە سىنە ايلە خانەسىنە اقامىتە مجبور يىدلەي .

* * *

بوملاقات خصوصىيەدن صوڭرىھ مدحت پاشا علمىدارلىرى
آرتق كى آزىيە آمىشلار ، هر فرستىدن ، هرسىلەدن بالاستفادە
اوقيمتدار وجود حقنەدە طعن وتشىنیع باشلامشلەر يىدى . پاشا
اطرافىنە دونن اهانت دولابلىرىنى ، دنائىت انترېچەلىرىنى پىك اعلا
بىلەمكە برابر مسلكىندن ذرتىما انحراف ايمىھرك چالىشىبور ،
پادشاهى طریق حق وصوابە ارجاع يچۈن صرف ما حاصل غىرت
ابدىبوردى .

مىشارالىيە بىرگۈن لاجل المصالحة سرای ھاپونە كىدرك ماينىجي

(. . . .) بک دوچار غضب شهریاری اولدینگی بالتصـادف او کرـنهـش ، بـیـان حـیرـت اـیـتـکـنـ - سـبـیـنـ بـیـلـمـدـیـکـیـ حـالـهـ - کـمـدـینـیـ آـلـهـ مـامـشـ اـیدـیـ . بو اوـفـاجـقـ حـادـهـ دـهـ تـلـغـرـافـ سـرـعـتـیـهـ عـبـدـالـحـمـیدـ دـیـشـدـیـلـهـ . پـاشـا سـرـایـدـهـ بـولـنـسـنـدـنـ بـالـاسـتـفـادـهـ حـضـورـهـ جـلـبـ اـیـدـلـدـیـ . شـیـجـاعـتـ وـمـرـدـانـیـ اـکـ مـمـتـازـ خـصـائـنـدـنـ اوـلـانـ مدـحـتـ پـاشـا دـاخـلـ حـضـورـ اوـلـوـنـجـهـ پـادـشـاهـ کـمـدـیـسـنـهـ اوـطـورـمـسـنـیـ اـمـرـ اـیـتـدـیـ . پـاشـا بـواـصـهـ اـطـاعـتـ اـیدـهـجـکـیـ يـرـدـهـ کـالـ توـاـضـعـهـ اـیـفـایـ رـاسـمـهـ تـمـاـ اـیـلـهـ دـیدـیـ کـهـ :

— شهریارم ! در جـالـ دـوـلـتـکـ حـضـورـ شـاهـانـهـ دـهـ قـعـودـ مـجـبـورـیـتـلـرـیـ تـارـیـخـ عـمـانـیـدـهـ پـکـ نـادـرـ وـاقـعـ اوـلـشـدـرـ . اـمـرـ وـفـرـمـانـکـزـیـ قـائـمـاـ تـلـقـیـ اـیـمـکـ بـنـدـکـانـ اـیـچـونـ دـهـاـ زـیـادـهـ موـاـقـقـ دـأـبـ عـبـودـیـتـدـرـ .

مدـحـتـ پـاشـانـکـ بـوـسـوـزـلـرـیـ سـوـیـلـکـدـنـ مـقـصـدـیـ یـکـ تـورـهـینـ برـ طـافـ ظـیـپـ چـیـقـدـیـ بـنـدـکـانـکـ کـرـکـ کـمـدـیـسـنـیـ ، کـرـکـ سـائـرـ اـعـاظـمـ رـجـالـیـ کـوـزـدـنـ دـوـشـورـمـکـ اـیـچـونـ ژـوـرـنـالـ تـقـدـیـمـیـ بـهـانـسـیـلـهـ حـضـورـهـ کـیـرـدـکـارـیـ صـرـهـ دـهـ فـوـقـالـلـزـومـ مـظـهـرـ التـفـاتـ اوـلـمـلـرـینـکـ پـکـ دـهـ اـیـ بـرـشـیـ اوـلـدـینـگـیـ شـهـرـیـارـ عـصـرـهـ آـکـلـاتـقـ اـیدـیـ . پـادـشـاهـ اـیـسـهـ پـاشـانـکـ مـقـصـدـلـبـنـیـ آـکـلـامـقـدـهـ کـیـکـمـیـهـرـکـ جـوـابـ وـیـرـدـیـ :

— مملکتده تأسیس مساوات ایمک ایستهین حکمدار ،
بویله اسکی عادتلره پک ده مراعاته احتیاج کورمن .

— پادشاهم ! حکمدار ایله افراد آرده‌ستنده هیچ بر عصرده
مساوات او له ماز و او لماعلیدر . چونکه او تقدیرده نظام عالم مختل
او لور !

عیدالطہیہ صیقلدی . زیرا مدحت پاشایی نصیحت آلمقایچوں
جلب ایمه مش ابدی . بر سیغاره یاقدی ، او کننده کی ماصه‌نک
او زرنده بولنان کاغذلری قاریشدیردی . . . بویله‌جه برا یکی
دقیقه کچدی ، پاشا آیدده بکله بوردی . نه سویلیه جکنی فکرا
ایجه قرار لشیدیردقدن صوکره پاشایه توجیه خطابله :

— پاشا ! اصول اداره حاضردنک تأمین سلامت مملکت
ایده‌سید جو فکرنده بولنديگی سویلیورلر ، طوغزییدر ؟ دیدی .
— اوت ، پادشاهم ! مملکت جداً محتاج اصلاحدر ، قوانین
موجوده غیر کافیدر .

— پاک اعلا ، ینه سزک تنسیلیکزله اعلان مشروطیت ایدلک .
قانون اساسینک ضامن سلامت اولدیفق ادعا ایدنلرک برنجیسی
سزسکن . . .

— اوت تاجدارم ، ینه تکرار ایدیبورم که اویله در فقط
قوانین نقطه‌سنه نقطه‌سنه تطبیق ایدلک شرطیله . . .

— ایشته تطبیق او لنیوریا !

— پادشاهم، سزی آلداتیورلر

مدحت پاشا بوجمله ایله عبدالجمید کنندی حقنده ویره جی
حکمک اعلامنی آمش اولدی .

— کیم، آلداتیور ؟

— اونی افندمن، قولکرزدن ای فارقدرلر

— سویلیکز، کیم آلداتیور ؟

— بندہ کن زور ناجیلیق پایه مام !

عبدالجمید او طور دینی قول تو قدن فیرلا دی، آیاغه قالقه رق

مدحت پاشایه طوغزی ایکی آدمیم یورو دی و بر دقت مخصوصه

ایله کوزلرینک ایچنه باقه رق شو سوزلری سویلادی :

— حقاری وار ایمش، سز محتاج استراحت ایشسکز !

بیوریکز !

مدحت پاشا حضور همایوند خائب و خاسه چیقو بده باش

ما بینینک او طرسنے عودله بر قول نوعه یرشدیکی زمان « محتاج

استراحت ایشسکز » تعبیرینک معناسی دوشونه که باشدادی

پادشاهک جلو سندن او کونه قدر جریان ایدن سرای و قایعی

آره سندن بولیه برو و و هنوز کچمه مش، یکی پادشاهک هسلک

ومشربی او زمان بکده ای آ کلاشیله مامش اولدی غمدن بوداهی

سیاست بیهوده او جمله‌نک نه دیمک اولدیغنى دوشونیوردى . بر مدت دوشوند کدن صوکره بر سیغاره ، بردە قېوه ایچوب اقامتکاهنە کىتمەكە حاضر لاندېنی صرەدە قرناذن بىزات ایچۈرى كىروب كندىسىنە : « پادشاهك مسافرى اولەرق سرای ھايوندە قالەجىنى ، احتجاجات ضروريەسى ایچۈن نە آرزو ايدرسە اسعاف او لەنەجىنى مقتضى ارادە ئەمام عادە (؟) شەھر يازىدەن » بولندېنی تبلىغ ايدى .

مدحت پاشا كندىسىنک نزاكتە توقيف ايدىلدىكىنىڭ كلادى وكمال ممتاز وصلاحىتە محبوبىتى كندىسىنە تبلىغ ايدىن ما بىنچى يە دىدكە :

— پادشاهمىزك ارادەلرى بالطبع مطاعدر . فقط بن كندىسىنک بر طاقىم ادانىنىڭ آلت غرضى اولوب تارىخ مليمىزدە لەكلى بر صحىفە وجودە كىتىرە بىلە جىك مىلسىكىدە دوايم اىتمەمسى ایچۈن بو محبس فلاڭكتىمە بىلە چالىشە جىنم . بويلاجە خىرض وابلاغ ايدىكىز ! قىرىن بىڭ افندى ، بالطبع بۇنى دە يېتىشىرىمك ایچۈن سرعتلە پاشا يى برا قىرقىزىدى . براز صوکره دە ايزباندۇد آسا بىر تەتكىبى كەلەرك مدحت پاشا يى طيشارى يە دعوت ايتدى و برابر آلەرق ماين دائرەسىنەن چىقاردى . پاشا بىلە يىز باغچەسىنک يىلانقاوى يولارندن كېپىر بىلەرك كوشكاردىن بىرمنە اىصال و او رادە او زىرنەن قېولۇر قىانەرق يالكىز جە ترك ايدى .

عین زمانه او زمانک ضبطیه ناظری محروم بعض ارادات
 تلقیسی ایچون حضور شاهانه به کیرمش، قپالی و مهرلی بر ظرف
 درونته موضوع تعلیماتنامه بی حامله معززاً و مظفر آنذ شهر یاریدن
 چیقمش ایدی .

[ایکنوجی قسم]

فداگار ملت مدحت پاشانک سرای همایونده مسافر تانک
 (؟) اوچنجي کونى كرك سرايدى، كرك بحرىيە و ضبطىيە نظار تارىندە
 فوق العاده حرکات كورىلىمۇرىدى. ياورلر، قرين بكار، تېڭىچىلر،
 سلاخشورلر بىر طرفدن حامل اولدىقلرى ارادات سىنييە بىحرىيە
 و ضبطىيە نظار تارىيە اىصال اىچون يىكدىكىرىلە مسابقه ايدىلىرلر،
 دىكىر طرفدن اوزالردىن آلدقلرى اجرات راپورلىنى، معروضات
 خصوصىيە و رسمييە سرايە كوتورىلردى . سرايىك ، بوايىك
 نظارتك او كونىي حالنى كورنلر مطلقا پك مەهم بىر حدئە
 اجتماعيە و قوع بولەجىنى، ياخود غايىت مەهم بىر اختلال باسىدىرىلە جىنى
 ئظن و تخميان ايدىلردى . يىلدىز ايلە قاسم پاشا و بىنە يىلدىز ايلە
 جىمال اوغلى آرمەستىدە كى قالدىرىمار ، شوستلر ياورانك ، بىندكان
 خاصەنك آت نعلارىلە آشىدىرىلىمۇر ، پىتلاش و خلجان قوشان
 دىكل ، عادتا اوچان باركىرىزك آياقلىنىن چىقان شرارەلر مەلەكتىدە
 بىر آتش اوپىنى اوپىنا مىقدە اولدىيە ئىنلىنى حاصل ايدىلىمۇرىدى .
 أوت ، حقيقة بىر آتش اوپىنى اجرا ايدىلىمۇرىدى . فقط

بو او بونده یانان ، عادی بر بنا ، بر خانه دکل ایدی ، ملتک حریتی ، سعادتی ، دهاواضح تعبیرایله وارانی ، موجودتی ایدی . بو او زون کون افشاءمه قدر بو صورته مسرو ر استدی .

غروبی متعاقب ضبطیه ناظری اخض بندکان شهریاریدز (۰۰۰) پاشا کردونه مدبدبه ایله ویلدیرم سرعتیله مایین هایونه کیدرک او کیجه کوریله جک ایشله دائرتعلیمات خفیه آمش و عین سرعتله دائزه سنه دونهتری ایدی . ناظرپاشا ضبطیه دائزه سنه واصل او لور اولماز ارکان انتظارتند و ضبطیه میر آلایلرندن بحری بکی ایستدی . بک حضور نظاریناهی به چیقارق عسکرجه بر تمنا ایله امر تلقیسننه منتظر اولدینی صردهه ناظر پاشاده شمدی به قدره هیچ کورولینه بر حلم ، بر زراکت او اشاده ارائه آثار ایلیوردی . قارشیدنده میر آلایک منتظر بولندینگی کورنجه آیاغه قالقه رق یانه یاقلاشدی و بر ایله ستره سنک ایچ چیبندن چیقارادینی اوستی مومنی و قبالي بر ظرفی بکه او زاتوب ، دیکر الئی ده او موزینه قویدقدن صوکره شویله جه مختصه بر تعلیمات ویردی :

— بحری بک ! بو کون سکا شوکتماب افدم من غایت مهم بر مأموریت تفویض بیوردیلر اکر بو مأموریتی حسن ایفا ایده بیلیرسه ک ترجیبات پادشاهی به مظہریتک محققدر . — پاشا افدم من پک اعلا بیلیرلر که بنم کبی بر عسکر دائما وظیفه سفی حسن ایفایی دوشونور .

— بنده بونی بیلديکم ايچون بو مأموريت مهمه نك سزه
توديسي لزمني شوكتلى افدمزه هر ضايتدم، او نارده تصويب
بيوردىلر .

ميرالاي پر خلجان بومأموريت مهمه نك نه كي برشى اوله-
جخنى دوشونىور، بيهوده كشف ايچون اوغراشىوردى. ضبطىه
ناظرى ميرالايى براز دها تشجيع ايچون علاوه اىتدى :

— سنك اوزى ، سوزى طوغرى ، ايچى ، طيشى بى
برآدم اولدىغى بن يك اي بىلىرم. بو وظيفه يى حسن ايفا اىدە-
جىكى ده او نك ايچون تقدير ايدرم ، يالكىز بو مسئله ده براز
دها حسسىز اولق لازمدى .

ميرالاي بو پك مهم مقدمه لرله توديع ايديلان وظيفه نك نه
اولدىغى برآن اول آكلامق ايچون ناظرى استيضاخ اىتك اىسته دى:
— عجبا بومأموريت ؟....

— شىدى هيچ برشى صورمه ! يالكىز ويره جكم تعليماهه
دقت ايت :

بورادن چيقوب ، طوغىيجه آخرور قپويه ، ساحله كىدە-
جىكسك ، اوراده استىم اوستىنده بروابور كوره جىكسك ، سنى
برىندىال آلوب او واپوره كوتوره جىك وشن واپوره چىقىنجە
سفينە ده حر كت ايليه جىك. كى ده سكا تخيص ايدىلە جىك او لان
قمارە يە كىرە جىك واپور چناق قلعە بوجازىندن چيقوب ده سدالبحر

فنازی آرقه دن غائب او لدینگی صره ده النده کی قپالی ظرفی آچاچق،
او قویه حق، او وقت وظیفه مأموریتکی آکلا یه جقسک.
— افدمن، بجبا کیدیله جک یول او زاقی، البسه، چاشیر
فلان آله می؟

— شهدی معیتنده کی چاوشی اویکه کوندر، بر چانطه یه
برقات البسه، برقات ده ابیح چاشیری قویسونلار، آلسین، کاسین.
ایشته او قدر.

میر آلای بومعما انکیز امری آلدقدن صوکره علی العجله
نzed نظار پناهیدن چیقوب معیت چاوشی اوینه کوندردی و بر
ساعت صوکره کلن با ولنی چاوشک الله و بر هر ک آخرور قیویه
متعازم اولدی.

*

کیجه آلاتورقه ساعت اوچ راده لرنده او زمانک اک سریع
السیر سفینه سی او لان (عن الدین) واپور هایونی آخرور قپو
پیش کاهندن، چنهه با جالرندن کویاملنک دود آهنى پوسکوریه و رمش
کی دومانلار صاچارق مفارقت ایدیور، عین زمانده ساحله کی
اسکی سورک برج خرابندن واپورک قوش سرعیله مر مرنه ک
سطح سیمینی او زرنده قایلشی تماشا ایدن بر کیجه قوشی، بر
بايقوش ده او قورقوچه صیحه سیله نعره زن شئامت اولیوردی.
عن الدین واپوری او لانجه سرعت و چالا کیسی ابله مر مرنه

دکزینی یاریسیور، صرسه آطمیسی صولنده براقهه رق ایلریله یور،
کلیبولی استقامته طوغزی یول آلیوردی . سـ فینه تام بولایز
حذاسنه کالدیکی صره ده قیچ قاره سندن چهره سی ملیخ جسمی
نحیف ، طرز تلبسی بسیط بر آدم کوکرته یه چیقوب ناشنی او
دیک ساحللاره توجیه ایتدی . برشی کورمک ایسته بوردی ...
براز آرادقدن صوکره پک چوق زماندن برى او زله دیکی جامانی
بردن بره قارشی سندن کوزن بر عاشق آزرده دل کی کولومـ دی
والنی بولایر تپه سندن کوردیکی نقطه به طوغزی او زادوب شو
سوزلری دوداقلری آرد سندن دوکدی :

--- بیوک آدم ! سکا بیکلرجه سلام و تحيات !

بو سس واپورک پروانه چار پنتیلری آرد سندن غائب او لوپ
کیتدى . آرتق صباح او لیوردی ، کلیبولی لیمانی چیلیر کی اور تاق
آغار میش ، شهرده ایرکن فالقوب ده او زاقدن (نز الدین) نوش
کبی او چوشنی کورن اهالی یی بر مژده ظفر کتیره جگنی ظن
ایدرک آنی پرشوق و سرورا فقدن غائب او لو نجھه به قدر کوزلریله
تعقیب ایدیسیور لردی . حال بوکه عن الدین ، بو سیاحتله ملتک
برات حریت و سعادتی آق دکز کقمر نایابه کوئمکه کیدیسیور دی .
ذواللی ملت !

بو وجھله کلیبولی ، چناق قلعه ، قوم قلعه ، سـ دالبیحر
کچیله رک صاغه امروز ، صولده بوزجه آطمیسی آلدقدن صوکره

سفینه‌یه صوک سرعتی ویرلدی . سفینه‌نک یولی تنظیم ایدیاولده
قوماندا نوبتی ایکنچی سواری‌یه تودیع او لنسنی متعاقب سواری
سفینه، هیر لای بحری بکل اقامت ایلدیکی قاره‌یه کله رک شمدی
یدنده کی تمام‌اسامه‌ی آچه‌بیله جکنی سویلدی . هیر آلای بوآدمک
کندیستنده . یاه قپالی برادر نامه بولندیغی و تام بوصرده آچیله جغی
نهدن بیکنکی دوشونوب حیرت ایتمکله برابر ذاتا ناظر پاشادن ده
بویولدہ امر تاقی ایتمش اولدیغندن بلا ترد قابوطنک ایچ جینه
صاقلاهش اویا ینی معهود قپالی ظرفی چیقاروب آچغه تشبیث
ایتدی . ظف پیرتیلنجه سواری کندیستنک وظیفه‌سی بو اخطاری
ایفا نیکن ، ظرفک بوزجه آطه استقامه‌تده آچیلدیغی کورمکدن
عبارت اویا ینی بیان ایاه قاره‌سنیه چکلدي .

بحری بک پرتلاش مظاروف شویله‌جه او و قومه باشدادی :
«همالک حنبلیدن آرزوا ایلدیکی هر هانکی بینه چیقمق او زره
دیار عثمانی دن طرد و آخر اجی سلامت ملکت (?) نامنه مقتضای
اراده هدایت عاده حضرت شهریار اعظمیدن اولان مدخت پاشانی
ایسته نیکی بر اجنبی لیمانه عن الدین واپوریله ایصاله مأمور اولان
امرای خبطیه دن هیر الای بحری بکه تعییاندر :

۱ - مدحت پاشادر سعادت دن عن الدین واپوریله چیقاریله حق
اولوب مذ اور واپور کور وصو احتیاج مبرمی قطعیماً تحقق
ایمکنکه هیچ عثمانی لیمانه او غرامیه جقدر .

۲ — اویله براحتیاج قطعی کورولدیکی تقدیرده ایسه واپور او غرایه جنی لیمانده پک آچیق دمیرلیه جاڭ . زنگار وزنگار واپورك قره ایله اختلاطنه ومدخت پاشانڭ هیچ کیمسه ایله کوروشمنه میدان ويرلیه جىڭدر .

۳— واپور درونسنه ضابطان و افراد ایله ده کوروشدىرلیه جىڭدر .

۴ — هەھانىکی براجنی لیمانته براقيلير براقلماز ، واپور اورادن مفارقىت ايدە جىڭدر .

میر آلای بھرى بىك بالاده محرر مواد اربىعەنڭ حرفياً اجراسنه مأمور او لوب تىسب واهمال موجب مجازات او له جغنى بىلمايدىر .» زوالى آلای بىك بو كاغدى او قودقىن صو كرە عن الدين واپورنده کى مأمورىتى آكلامش ، پاشانڭ نزەدە او لدېغنى او كرەنە بىلەك ايچۈن سوارى ایله برملاقاڭە لزوم كۈرمىز ايدى . بو ملاقاڭىن آكلادى كە مدخت پاشا كېيىدە وقىچ قارەسندە بولۇوردى .

عن الدين واپورى تقرىباً بىرە آچىقلەندە كېبۈردى . وقت اقشام ، هوا پک لطيف ايدى . واردىدا نقولەندە بىرى كەرك سوارى بىك حساب قارەسندە كەندىسىنى بىلەك كەدە او لدېغنى بھرى بىك سو يەدى . ميرالاي بو دعوتىن بىشى آكلائىمامقلە برابر

کوبری اوستنده کی سواری قاره سنه کیتمکده استه جمال ایتدی .
و اپورک سواریسی کال تأثر له شمدی چرخی باشیدن آلدینی
رسمی برآپورده کمی ده موجود کمورک آنجق برقاچ میل دها
اداره ایده بیله جکنی ، اکر مدحت پاشانک آرزوسی وجهله سفینه
طوغزیکه برندیزی به کیده جک ایسه مطلق پیره لیمانده بر زمور
آلق لازم کله جکنی افاده ایتدی .

سواری ایله میرآلای بردن یکدیگرینک کوزلری ایچنه باقه رق
ته یامق اقتضا ایده جکنی آکلامق ایستدیلار . فقط ایکیسی ده
متغير ، مبهوت ایدی . ضبطیه میرآلای اول دورانه رق صوردي :
— سزک الکزدہ بر تعلیمات یوقی ؟

— وار ! فقط ظن ایدرم طبق سزک کی !
سواری بونی سویلیوب جیبندن اوافق بر کاغد چیقاردی
و بحری بکه ویردی . بو تعليماتنامه ده حقیقة او ته کینک عینی ایدی .
بال مشاوره پیره ایه اوغرانیله رق کمور آلتمنی و کمورک سفینه نک
صندالریله و عسا کر شاهانه معروفیله نقل او لنوب خارجدن
کیمسه نک کمی ایله اختلاطنه میدان ویرلمه منی قرار لشدیردیلار .
بو صورت تعليماته ده بدرجه يه قدر موافق ایدی ، یعنی تعليماتنامه ده
بو صورته جوار وار ایدی .

قرار واقع اتخاذ او لنقدن صوکره سواری ، حساب مأموری
ایله بر لشکر سفینه بی پیره یولنه توجیه ایده جک صورت ده بروطه

طوندقدن صوکره قارهسنے چکلدي و بحرى بکده هوانك
مساعدہ سندن بالاستفاده هنوز طاوع ایتكده بولنان فرك مهابت
ولطفتني تعاشا ايده کوکرتهده کيزينكه باشلادي .

برقاچ وولطه اوردقدن صوکره اکثر دفعه کوکرتهده
تصادف ايتديکي مدحت پاشانك آغازى يانه صوقيله رق :
--- پاشا اوندمن سزى کورمك ايسته يوره

ديدى . مدحت پاشانك محافظى ينه مشكل موشهده قالمش
ايدى . پاشا ايله کوريشوب کوريشه ميه جكمكىه داير تهلما تنه صراحت
وقييد يوق ايدى . عجبجا اونكله کوروشمك مستوجب تهمت مى
ايدى ؟ فقط نچون اولسون ؟ بر ضابطه، مأمورى هركسله
کوريشه بيلير ... على الخصوص محافظه سننه مأمور اوالدينى ذات
ايله بودوشونجهر سرعت برقيه ايله مير آلامك ذهندن چکدی
وکوروشمكه قرار ويرهرك آغايه :

— باش اوسته ، شمدى كاير ، تصدیع ايدرم .

ديدى . محافظه قلبا هم منون ، هم مغموم ايدى . منون
ايدى ، چونسکه مدحت پاشا کېي برداهى ايله يالكىزجه کوروشەرك
اونك پك متواتر اولان افكار علویه سندن استفاضه فرصتى انه
چپوردى . مغموم ايدى ، چونكه بوملاقات حقنده کندىسى
عودتىدە صيغە يە چكملىرى خوفى وار ايدى . هرچە باد آباد
ستره سنك کوكسەي ايليكلىهرك ، فسى ، پوسكلنى دوزلەر ئەطبى

بر صدر اعظمک حضورینه کیر کی مدحت پاشانک کمال ممتاز
وصالابتله او طور مقدمه اول دینی قیچ کوکر ته سی او ستد کی
کوشکه کردی .

[اوجنجي قسم]

پاشا ، کوکرته صالوننگ نهایته یقین بر قنابده او طورمشن ،
النده کی تسییحله عصی بر طورله اوینامقدده ، بولنمش ایدی . محافظتی
کورونجه کولومسهدی :

— نزی دیار اجنبیه ایصاله سزی می مأمور ایتدیلو ؟
اولاری زم کچی منفیلری دعوی چاو شاری کوتوروردی . شمدی
میر آلایدر کوتورییود . . . دیک که قیمتمنز آرئش ! . . .

جمل معنیداری خی سویلد کدن صوکره علاوه ایتدی :

— محافظه مه سرک کبی اصیل و مرد برآدمی انتخاب ایتدیکندن
طولایی پادشاهه تشكر ایتمک لازمدر . انشاه بزندیزی یه
چیقدیغمده یازارم .

محافظت بک فنالاشدی . او وقتک پولتیقه سنجه مدحت پاشانگ
حقنده توجهکار بر کله یازمی کندیسی فیزانه قدر نفی ایتدیره .
سیلیردی . بونوجهک رایکان بیورلاماسنی استر حام معرضنده دیدی که :
— افندمن ! بزم شمدی که حیثیت و اعتبار مند او لکی

دعاوی چاوش-لرندن فضلله دکلدر ، معمافیه اکر بیویو-جیلقده
افندمنزک راحت و حضورینی تأمین ایده بیلیرسم وظیفه و جدانیه می
تاماً ایفا ایقش صایلیرم که بوده نبم ایچون اک بیوک مکافاندر .
بسقه مکافات ایسه بکله مم .

— بحری بک ! سزکله شووسله مؤسسه ایله کوروشیدیکمدن
طولایی حقیقته ممنونم . او لجه سزک مدح و شنا کزی ایشیدیرده
مبالغه یه حمل ایدردم ، شمدی ایسه کوریسوردم که سز-مسلک-کزک
اری ، و جدانکزک کولهسی بر آدمسکر ...
— توجه دولتکن افندم

بحری بک مدحت پاشانک نزدنده چوق ، هم پک چوق
او طورمقد ، استفاده ایتمک ایسته یوردی . فقط پیره فنارینک
کوروندیکنی معلن اولق او زره چالینان قامپانانک صداسی بحری
بکی اس-تیحصال رسختت ایله کوکرتیه چیقمعه ، سواری ایله
لیانه صورت دخولی و تفرعات سائره سنی مذاکره یه مجبورایتدی .
بر ساعت صوکره عز الدین و اپوری غراندی دیرکنه وزیر
بايراغی بیله چکمکه لزوم کورمهدن پیره لیاننـه داخل اولوب
رینختمدن خیلی او زاق بویه دمیر آتش ، سواریسی ایله
ایکنچیسی سریعاً کمود تدارک ایتمک او زره بر صندال ایله قره یه
چیقمش ایدی .

ایکی ساعت صوکره عز الدین و اپورینک بتون فلکه لری

ریختم او زرنده کی مغازه لرک بوندن کمی یه کمور پوسته ای تکه باشلادیار .
او کون آقشامه قدر کمور نقلی دوام ایتدی . بوصورت نقلات
غرا اینتی پیره لیار درلو درلو تفسیر ایدیسیورلر ، فقط بر معنای
صحبیح چیقاره میورلردی .

*
**

آقشا او زری ریختمند باش طرفنه عثمانی سنیجاغی هر کوز
بر استمبو طاڭ حرکت ایتدىكىنى سوارى ايله محافظت كوردىيار ،
استمبو ط (عزالدین) واپورىنه طوغىنى كىلەدە ايدى . بالطبع
كىمنىك اىچى بى تلاشىدر آلدى ، عىجبا بوكان كىم ايدى ؟ هر
حالىه باش طرفنه عثمانلى فورسى چىكلەمش او لمىسنە نظر آستمبو ط
دروندە يا آتنە سفېرى ، ياخود پىرە باش شېبىندرى بولۇق محتمل
ايدى . سوارى ايله محافظت هر كىم او لورسە او لىسون كان ذاتك
ويا ذاتلارك مدحت پاشا ايله كوروشمىسىنە امکان قىلاماق اىچۈن
طوغىيچە باش طرفە ايصال و او رادە يعنى كوكرە او زرنده
قبولى در حاڭ قرارلىشىرىلوب محل قبولة برقاچ صندالىيە ايله بى
ماصە وضم ايتدىرلەدى . بواحظرلۇق ختام بولور بولماز استمبو طە
وابورك سنیجاق قىيچ اسكلەسنسە ياناشدى . سوارى ايله مير آلاى
بىحرى مك كىمك چىقاچغۇي كورمەك او زرە اسكلە يانشىدە كى
كۈپشەنە ياقلاشمەلر ، سير ايدیسیورلردی .

استمبو طدن ایلک چیقان ذات و اپورک مردیونه آیاق
 آ تار آ تماز، قومانه از ایله محافظت کمال حیرت و تعجبه ربر لرینک
 یوز لرینه باقدیلر. بودات او زمانک فهرمان سیهارندن، حربیه
 نظارته، حتی مقام صدارته نامزد، موقعی غایت هم بر هشیر
 ایدی. اوندیه آرقه سندن ده باشنده شاپیقه‌سی، صرتنه (نژوردی)
 النده آلتون باشلی باستونیه باش شهیندر (اکسلوس) افندی
 چیقدی. سواری کندیسنک بو نلره قارشی پا به جرق و طیفه‌سی
 اولدیغی محافظه سرعتله بیان و مقاره‌سته فرار ایدی. اسله
 باشنده يالکز قالان میر آلای بحری بک بو مهم زاٹرلر ک قیچ
 طرفه ک کوکرته کوشکنه کیده مهملینی تأمین ایچون ندیلرینه
 وظیفة سلام و احترامی ایفا ایده جک اولان افراد عساکری
 دیوارکی او طرفه دیزدی ایسه‌ده هشیر پاشا ایله شهیندر افندی
 مدحت پاشانک قیچ کوشکنده اولدیغی پک ای بیلد کلرینی
 کوستور بر طوره کرک محافظی و کرک عسکری سلاملا یه رق
 طوغزیجه او جبهه یورودیلر. دیزیلن عسکر ایس، فوجه بر
 هشیر ک کندیلری او زریته کلدیگنی کوره رک طبیعتله یول آجدیلر،
 هشیر پاشا ایله شهیندرده بلا تکلیف و تکلف کوشکه داخل
 اولدیلر. محافظت بک بو حرکتله آرتق هرشیئک اولو. بیتدیگنی
 حتی کندیسنک ده برابر جه محو اولدیغی ادراکه کجیکمیه رک

هرچه باد آباد صالحوند حاضر بولنگی قرارش دیروب او نلرک
آرقه سندن او ده کیره رک بر کوشیه بوزولدی .

مدحت پاشا زائرلرینی پک بشوش بر چهره ایله استقبال
ایدوب مشیر پاشانک الندن طوہرق یانه او طور تدقن صوکره
دیدی که :

— پاشا ! ذات عالیکزی استانبولده پارلاق بر صورته
استقبال ایدزار میاننده بنده بولنق ایسترم . فقط فلک مساعده
ایمدى

مشیر پاشا پک متأثر اولدینی حالده جواب ویردی :

— ذات سامیلرینک توجهی بخه اک پارلاق استقبال
هر اصمدن دها قیمتداردر . انشاه یقیندھ عودت بیوری سکزده
استانبولده الکزی او پک شرفنه نائل اولورم .

— واپورده بولنگی نصل خبر آله بیلدیکز ؟

— اعاده زیارت ایچون دون پیره محافظنک یانه کیتمش
ایدم ، ذات عالیلرینک ممالک اجنبیه یه چیقارملق او زرده عزالدین
واپوریله استانبولدن هفارقت ایتیرلدیکنی بندکزه او سویله دی .
واپورک بورایه وصولی کورونجه طوغرسی دایانه مدم ، زیارت
عالیکزه قوشدم .

— فقط بو حرکت ، سزک ایچون ھلکه تشکیل ایده بیلیر .

— بندە کز اونى دوشۇنۇم، دوشۇندىيكم، غىيوتىكىزدىن
استقادە ايدەجىك خائىلرك وطنە اورە جقاڭرى ضربەلدر.

مدحت پاشا بوجوابه قارشى بىر « آما! » دىدى. كوزلۇندا
بلىرىن دمۇغ تاڭرى پىك كوج ضې ئىدەپلىيوردى. بوصىرە دەشەپىندر
أكىس، لوس اقىدى مىشىر پاشابە كوزىلە اشارات ايدرك ياللىكىز
اولىدقلىرىنى، براز اوته دە حاگىظىنڭ او طور مۇقدە بولندا يىنى اكلاتدى.
بواشارتى پىك ايى اکلايان مدحت پاشا ھەر ايىكى مسافرك مىتىزىچ
اولىھىنى تامىن اىچۈن دىدى كە :

— او مەحافەظ باڭ، بىلدىيەكىز ضې ئىدەپلىيە جاسوسلۇندا
دكادر، او، مرد، انسانىتى، على الخصوص دىنلى، دولتىنى
سورد بىر آدمىر، او نەن چىكىنەكە هىچ لزوم يوقىدر.

بو سوزلر زائىلر او زىرنە بالطبع اطمئنان بىخش اولەرق
مىشىر پاشا قبل المفارقة عالىيىندا چورىلىن آنلىقەلر حقىقە مدحت
پاشادىن بعض شىلىر استىپا خايلە جوابلىرىنى آلدەن صوڭرە و داعە
حاضر لاندى. ايىكى وزىر كەل صەيمىتىلە مەصفا خە ايتىدار. مدحت
پاشا بىر وظيفە و طينىدەها اىغا اىتمىش اولىق او زىرە ھەركىك اىشىدە
بىلە جىك يو كىك سىللە و مىشىرە خطابىلە :

— پاشا حضرتلىرى! اس تابولە كىدىيور سكز، بالطبع
حضرور شاھانە يە قبول ايدىلەجىك، بىملە نە كوروشىدەكىز حقىقە

استجواب اولنه جقسىكز . پادشاه ، مدخلت پاشانه دیبور ، دیمه
صوراچق او لورسه رجا ايدرم شویله :

« بن وطن جدا اولدم ، فقط قلبم ، روح مملکتمده قالدى .
بن غربت ايللرنه ترك حيات ايدرسهم روح فعال مملکتم ايچون
قيامته قدر ياشايي حق ، وطن خائنلىرى ايچون دائمى بى كابوس
اوله جقدر . » ديدى ، ديكىز . جمله سيه مسافر لرينى صـالونك
پيوسته قدر تشيع ايلدى .

* *

بومهم زائرلر مفارقت ايتىكىنن اىكى ساعت صوکرەدە
عز الدين وابورى پيره ليمانى ترك ايدرك آق دكزك چىرپىتىلى
طالغىلىرى آرەسنه كومولدى . وابورك حركتىندن يارم ساعت
اول محافظت بىك قارەسنه چكىلەرك « مشير (. . .) پاشا ايلە
شەيندارك بقته وابوره كلهرك مدخلت پاشا ايلە كوروشىكارىنى ،
بوملاقاڭىك عدم وقوعى ايچون بلگىزىدە چالىشىلمىش ايسەددە منعنه امكان
بولنه مدېغىنى ، مع مافىيە ائناي ملاقاڭىدە كىنديسىنگىدە حاضر بولنوب
كىرك شىخسىن هايدون و كىرك ادارە حاضرە حـ كومت علمىنندە
آرەلرنىدە حرف واحد جريان ايتىدىكىنى » حاكى بى تلغراۋنامە
ترتىب و تحرير و سفييە ضابطانىدىن بى ملازم ايلە قره يە كوندوروب
استانبوله كشىدە ايدىلك اوزرە تلغراۋخانە يە تودىع ايلش ايدى .
وقت كىچە يارىسنه ياقلاشدىنى بى صرددە مدخلت پاشانك

آغا‌سی کله‌رک پاشانک کندی‌سیله کور و شمک ایسته‌دیکنی محافظه
تبليغ ايلدى . محافظه ستره‌سنى كىيوب قىلغى طاقه‌رق تام
برعىكى و ضربتىله پاشانک حضورىنده ائبات وجود ايتدى .

مدحت پاشا بىرپدرك او لادىنه قارشى اولان معامله‌سى كىي
لا باليانه بىر طوزلە بىك يانى باشنه او طورمىنى اشارت ايدوب بعض
سوالىر صورىمغه باشلادى و آردىلندە شوپلە بىرخاوارە جرىيان ايتدى :

-- بىرى بىك ! خدمتىكىن ممنون ئىيسىك ؟

-- شو آنده افندىزك معىتىنده بولۇق بىم ايجونڭىز
بىولۇك شرفدر .

-- فقط براز صېقىنتىلى ايش دىكلى ؟

-- افندىزك يۈزىندىن كله جىك هرفالقىه بىتون مىاتىلمە كوكس
كرەتكە حاضرم .

-- شىيرك و شىيندرك و روودى مأمورىتىكى براز اشكال
ايتدى ئىن المدرم .

-- پاشام . طوغىسى او يىلە ... فقط طوغىپلارك ياردىخىسى
اللىپدر .

-- من نجىب بىر آدمىك ... اكىر سنى بوملاقات يۈزىندىن
طرد و ياخود نىقى ايدە جىكلارىنى تخمىن ايدىپورسەتكە بىنالە برابر
اور و پاڭە قال ! البتە اه كىيىدر .

— بو تکلیف شرفی بندہ کزه مادام الحیاۃ کفایت ایدر .
 بندہ کز استانبولہ دونر ، اور ارادہ دہ حقیقتک تشاہریتہ چالیشیرم ،
 البتہ فرصت دو شر : یالکز افدا من مستريح و مطمئن اولکز .
 — بنم لہمہ حرکت ، سنک بادی ” ادبارک او لور او غلم .
 بن پادشاهی هر کسدن ای طانیرم ، صاقین اویله بر مسلاک طو تھ .
 سن کنجیسک استقبالک وار ، یالکز سکا ویریلن امر لری حسن
 ایفایہ چالیش ، کافی ... فقط دقت ایت ، اجرا ایدہ جکلک وظیفہ
 وجدان سک صداسیلہ مترافق او لسوون ... چونکہ کوری یورم ،
 هنوز اخلاقک افساد ایدیلہ مش ...

— حسن توجہ کز لہ چالیشہ جنم افندم !

— پادشاهنه واونک عتل ایت دیکی دولتہ صادر قانہ خدمت
 ایدنلر داریندہ مسعود او لورلر . سن بنم ایله پادشاه آرہ سنه
 کیون حائلہ باقہ ... او حائل نہ قدر شدید ، نہ قدر قوی او لور سه
 او لسوون بر آووج اون قدر حائز اهمیت دکادر ، بر کون قوتی
 بروز کار چیقار ، او فی برهوا ایدر ، خادم ایله مخدوم برا لہ شیر ...
 وطن کولر ، وطنداش کولر ، مملکت کنہ سعادت حکمران او لور .
 — فقط آرہ دہ افندمن کبی نادرہ لر محو و تباہ او لور .

— او نک هیچ اهمیتی یوق ... بن دکل ، بنم کبی بوزیبک
 وطنداش محو او لسوون ده ، تک وطن کولسوون ، مقصد او در .
 محاورہ بونقطہ یہ کلنجہ محافظ تأثراتی کتمہ موفق اولہ میہ رق

آ Glamge باشладی و :

— آه ... نیچون بولیه او لیور؟ دیدی . پاشا ، کندی ده
پاک متأثر اولدیغی حالده جواب ویردی :

— او غلام ، ظن ایدرم سن ، عثمانلی تاریخنی مطالعه و تدقیق
ایتمه مشسک ... اکر او قومش اولسه یدک کوره جک ایدک که ،
بئم شو او غرایدیم فلا کت اسلام فرزک سرانجامنه نسبتلہ عادتا دوکونه
کیتمک قیلندندز . تشکر ایدم که باشمز بالقیحانه تکنہلرنده ،
جسد من ده مر منزه طالغه لری آره سنده یوزمیور . البته صاغ
قالق ، اول کدن دها امد لیدر . امید ایدم ، مملکتمند کیسلام مندن
هنوز قطع امید ایتمک درجه لرینه کلدنک . مادام که بوکون
یاشایورز ، او سوکیلی وطنہ خدمت ایتمکده امکان وار دیکدر .

— عجیباً قریباً عودت دولتلری امید او نه بیلیرمی ؟
— آللهم لطفتندن هرشی متظردر .

— بادی ؟ فلا کتکن ز اولان اشخاص لئیمه حقنده هیچ
برشی دوشونمیور میسکن ؟

— او ندر عن قریب بر بر لرینی یرلر ، کندی کندیلرینه
محو اولورلر . چونکه قانون طبیعت مقتضاسی بودر .

مدحت پاشا بوسو زلری سویلدکدن صوکره یائمق و قتی
کلدیکندن بختله محافظته رخصت ویردی .

* * *

ایرسی اقسام غر و بدن صوکره (عزالدین) واپورینک

پروواسندن برندیزی لیمان کوروندی . سواری ایله محافظت قوماندا کوپریسی اوزرنده بولنیورلر ، شهرك منظره سـنـی تماشا ایدیورلردى . عین زمانده فدا کار وطن مدحت پاشاده قیچ طرف کوکـرـهـسـنـهـ چـیـقـمـشـ ، وـطـنـ جـداـ وجـوـدـیـ نـصـلـ بـرـ صـغـوـقـلـقـلـهـ قـبـولـ اـیدـهـ جـکـنـیـ کـسـدـیـرـهـ مـدـیـکـیـ بوـ یـباـنجـیـ شهرـهـ حـزـینـ حـزـینـ باـقـیـوـرـدـیـ .

سواری سردومنه : کـمـنـکـ باـشـنـیـ لـیـمانـ آـغـزـینـهـ تـوـجـیـهـ قـوـمـانـدـاسـنـیـ وـیرـدـیـ . مـحـافـظـ اـعـتـراـضـ اـیـتـدـیـ :
— بـكـاـفـدـیـ ! وـقـتـ کـبـجـ، بـرـنـدـیـزـیـ غـرـوـبـدـنـ صـوـکـرـهـ سـفـانـ اـجـبـیـهـ دـخـوـلـیـ مـنـتـوـعـ اـوـلـانـ بـرـلـیـانـدـرـ، بـوـرـاـدـهـ دـمـیرـلـیـیـمـ، عـلـیـ الصـبـاحـ کـیـرـهـ رـزـ . دـیدـیـ .

— خـیـرـ ، خـیـرـ ، بـرـآنـ اـوـلـ شـوـ آـغـیـرـ یـوـکـیـ اوـزـرـمـزـدـنـ آـتـارـقـ قـوـرـتـیـلـهـمـ . . .

سواری تام صوک جمله يي بتيرديكى صرهده ايدي كه ليمانك اوزرنده كى قلعه دن عن الدينه طوغري قوري صيقى بـرـ طـوبـ آـتـيـلـدـىـ . طـوبـ سـسـنـیـ اـیـشـيـدـنـ مـحـافـظـ ، سـوـارـيـ يـهـ باـقـهـ رـقـ :
— دـهـ کـيـدـهـ جـکـنـیـزـ ؟

ديه صوردى . سوارى ايشك شقه يه كـلـيهـ جـکـنـیـ اـکـلاـيـهـ رـقـ (فـونـداـ) قـوـمـانـدـاسـیـلـهـ دـمـیرـ بـرـاـقـدـیـ وـغـایـتـ مـتـأـسـفـ اوـرـاقـنـیـ تنـظـیـمـ اـیـمـکـ اوـزـرـهـ قـارـهـسـنـهـ چـکـلـدـیـ .

بش دقیقه صوکره لیماندن حرکت ایدن سرعتی بر موش
 (عز الدین) ه یاقلاشه رق کویشته یه سواری بی ایستدی و: اکر
 مدحت پاشا کمیده اولوبده شمدی چیقمق ایسته یور ایسه لیمان
 نظامنامه سی او نک حقدنه استتا ایدیله رک چیقارلسی حقدنه رومادن
 برندیزی متصر فلغه امر وارد اولدینی تبلیغ ایدلدى . کیفیتدن
 خبر ادر اولان مدحت پاشاده ارتق سیاحت بحریه دن او صانش
 او لا یغندن ایتالیا حکومتی طرفدن کوندریلن منین موشه
 را کبآ قره یه چیقدی وو اپوردن اثنای مفارقتنه ایرتسی کون
 کلوب کندیسی کورمسی محافظتندن رجا ایتدی .
 ایشته بو بیوک آدم و طتندن بوصورتاه جدا ایدلش ایدی .
 وارسون بوندن ده تاریخ او تانسون !

صدراعظم غائب او لمش!

٦

لسان اکثریتک دور سابق تسمیه ایتدیکی عهد عجیبک
اک پارلاق ، اک شایان اهمیت صدراعظم‌لرندن بری [ُ] برکون
قرقلره می قاریشمیش ایدی ، ای ساعته او لسو نلر ، او نلره می
التحق ایتمش ایدی ، نه ایتمش ایسه ، ایتمش ، بردن بره غائب
او لمش ایدی ! .. ییلادیزله باب عالی ، ضبطیه نظارتی ایله مرکز
قوماندانلنه بربینه قاریشمیش ، اورته لفی فوق العاده بر تلاش
آلمش ایدی ...

صدراعظم پاشا حضرت‌لرینی اک اول غائب ایدن ذات سر
یاور حضرت صدارت‌پناهی ایدی . باقکز نصل او لدی :

[ُ] غائب او لان صدراعظم کچنلرده ارتحالی وقوع بولان مجلس
اعیان رئیسی سعید پاشا ایدی .

عهد محییده صدراعظم‌ملک باب عالیه صورت ورودلری
 ایله مفارقتلری بر طاقم مراسمه تابع ایدی صدراعظم ،
 سرکه جی طرفدن کردونه سوار عن و وقار اوله رق او کله دن
 براز صوکره کوروندیمی ، همان یکدیگرینه اقطارمه ایتمک
 صورتیله کوزجیلر معرفتیله باب عالیه انتظار ایدن بوریزن
 تفرینه بر آنده خبر ایصال ایدیلیر ، او وه صدارت بوریسی
 او تدیره رک پاشانک تقریبی علاقه‌دارانه اخبار ایلر ایدی . او زمان
 کرک یاوران ، کرک چاوشان ایله صدارت ارکان ماموریتی آرده سند
 بر حاضر لق علامتی کوریلور . مثلا سر یاور پاشا قیلیخنی بلنه
 طاقار ، کوکسی ایلیکلر ، کندینه چکی دوزدن ویره رک بینک
 طاشنه قوشار ، آرابه دن چیقاچق اولان صدراعظمی قولندن
 طویق ایچون بر طور مخصوص آنیر ؟ دیگر یاورلر ایسه
 باشلرینه تبعاً بر وضع احترامکارانه ایله صف تشکیل ایده رک
 صدراعظمک ویره جکی سلامه مقابله‌یه حاضر لانیرلر ، قواصله ،
 چاوشلر ، او طه‌جیلر دیزیلیر . دائزه صدارت ارکانی او طه‌لرینک
 قپولرینه چیقارق التفات صدارت پناهی یه منتظر بولنورلر دی .
 کلیش بویله اوله‌لینه کبی کیدیش ده همان عینی ایدی . اللهک کونی
 بو مراسم نقطه‌سی نقطه سنه تطبیق ایدیلیر ، فضله ، اکسیک
 هیچ برشی و قوع بولما مسنه فوق العاده اعتنا او لئوردی . بو
 عادتاً بر قانون لا یتغیر ایدی !

کونلردن برکون - که رمضانك اواسطنه طوغرى ايدي -
 عصرك صدراعظمى على العاده ايکندي وقى آرابه سنك حاضر -
 لانسى امر ايتدى . ينه تلاشر ، ينه حاضر لقلر باشلادى .
 آرابه يېنىڭ طاشنه يناسىدى ، ياورلىرى ، چاوشلر وغير هم
 صره صره ديزلدى . پاشا قول تو قلانەرق بىك مشكلات ايله
 قوبەنك دار قپوسىندن ايجىرى قونولدى . الندەكى چانطەسەيلە
 باش آغا آرابه جىنىڭ يانسە فيرلادى ، سر ياور تەناسى چاقدى .
 آرابه بتون احتشامى ، بتون دىدېسى ، بتون عظمتىلە حرکت
 ايتدى . باب عالىنىڭ پار مقلق قپوسىندن چىقوپ دە سر كە جى يە
 طوغرى آشاغى يە دونەجى كى صره دە صدراعظم پىخرەدن باشنى
 او زادوب اسب سوار آرابەنك آرقەسندە بولنان نوبىجى ياور
 ايله چاوشلرە كىنديلىرىنىك وجودىنە بوکون احتياج اولمدىغى ،
 كىدوب راحت ايملىرىنى امر ايتدىكەن صو كرە آرابە جى يەدە :
 - سلطان محمود تربەسنه طوغرى چك ! ارادەسىنە ويردى .
 آرابه سەنەلردن بىر ھىچ دە كىتمەدىكى يولە توجە ايتدى .
 حيوانلر بىلە عادتا عصيان ايدىيور ، اعتيادلىرى خلافه يوقوش
 يوقارى وبرسمت مجھولە سوق ايدىللىرنەن متولىجان صيقىنتىسىنى
 اظهار ايلىوردى . برايكى قامىچى شاقىرىدىسىنى متعاقب صدراعظمى
 حامل اولان آرابه ایران سفارتىلە نافعه نظارى آرەسندەكى
 دوزلتكده كوزدن غائب اولدى ، كىتدى .

سریاور پاشا بینک طاشنده آلیقلاشمش ، قالمش ایدی ...
آرابه کوزدن غائب اولو تجھیه قدر کمال دقنه تعقیب ایتدکن
صوکره بجه او طمنه عودت ایله ایکی اوچ سطرائق بر عرضه
خصوصیه (۱) ایله صدر اعظمک بوکون فوق المعتاد یاورسز ،
چاوشنسر باب عالیدن ناکهان مفارقت ایتدیکنی ، کیتدیکی
ویا خود کیده جکی بره دائر کیمسه بھ معلومات ویرمه مسی ایسه
داعی اشتباه (۱) بولندیغی صداقت «فرطمنه بناء» بیلدیزه
اعلام ایلدی ... وای ، بره مدد ! .. استانبول بربینه کیردی .
بلوکارله یاورلر ، آلایلرله خفیه لر اطرافه داغیلاری ، صدر
اعظم آرانیوردی !

علوم یا ، او دورده ایشکدارلرک حد و حسابی یوقدی .
ایلک حمله تحریده کیمی ذات صدارتپناهینک ایران سفارتخانه سنه
کیردیکنی ، کیمی تاریخ مراقبیسی اولدیغندن یکیچری موزه سنی
زیارتہ کیندیکنی ، پک آچیق کوزلی او لاندردن بری ده معقبلی
شاشیرتمش اولمک او زره دیوان یولی ، بازید ، مرجان ، جسر جدید
طريقیله بک او غلنده کی انگلتره ویا روسیه سفارتخانه لرندن برینه
عنیمت ایلدیکنی ، بر دیکری ده سرعاسکر پاشا ایله مهم بر ایش
حقنده خصوصی ملاقات اجرا ایمک او زره باب سرعاسکری بھ
داخل اولدیغی کوزلریله کوردیکنی سویلدیلر و افاده واقعه لرینی
ژورنال صورتنه یازدیلر . بوروابتلرک ، بومشاهدانک هان

جمله‌سی بر ، بر پنج ساعت ظرفندۀ مختلف مرجعلر ، و سطه‌لر
معرفتیله خاقان زمانه عرض ایدلدی . بوقدر سرعت ، بوقدر
چالاکی معضلات امورک هیچ برنده او زمانه دکین اختیار
اولنامش ایدی . صدر اعظم نزهه کیتمش ، نیچون یالکزجه
کیتمش ؟

سرای خلقی بدر لوبومهم هستله بی حل و فصل ایده میوردی .
صدر اعظملک هر کون صباح و اقسام مراسم معلومه و معینه ایله
باب عالیه کیدوب کلمه‌لری مقتضای اراده سنیه‌دن ایکن صدر
حاضرک بو عادت شکننکه نصل بر جرأتله جسارت ایتدیکنه
هیچ کیمسه عقل ایردیره میوردی . بر ساعت قدر مدت ایچنده
بو خصوص مهمه‌دائز وارد اولان ژورناللر ک عددی تام (۳۷) به
بالغ اویش ایدی . اک غریبی ، بو ژورناللر میاننده برده بحریه
ناظری امضالیسی بولنیسی ایدی . بو ژورنالده : « تحریسی فرمان
بیوریلان صدر اعظمک ترصده مأمور سفائن حربیه طرفندن
کوریله مهمه‌سننه نظر آ بحر آبر طرفه کیتمدیکی لیمان ریاستی افاده سیله »
بیلدیریلیوردی . معماقیه او تو زیدی ژورنالی ماصه‌سنک او زرنده
کورمکدن متولد بر توهم خشیتکارانه ایله کندنندن کچن پادشاه ،
اک زیاده « سفارتخانه‌لردن برینه ... » قیدینی احتوا ایدن
ژورنالی نظر دقته طویور ، ندیم خاصلرندن برینی چاغیروپ
بو بابده مذاکره ایدیسیوردی :

— نه درست ؟ حریف عجبا هانکی سفارتخانه به کیردی ؟

— شوکتماپ ! اند من کمطالعات هایونلری عین الهامدر ..

تره به کیده جك ؟ یا انگلتره سفارتخانه سنه ، یاروسیه ...

— هایدی اویله فرض ایدهلم ، سبب ؟ ...

— معلوم شاهانه کز اولدینی او زره صدراعظم برازو هامدر ،

صوک مسائل معلومه ده توجه شاهانه لرینک قریب الا زاله اولدینی

ظننده بولنیوردی . بونی قولکنی حس ایدیوردم ...

— اویله ایسه مطلقا بوزور نال مفادی طو غریدر . بازانه

الی لیرا ویراسون !

— فرمان اند من ک !

— بتون سفارتخانه لرده حس ایدیله میه جك صورتده ترصد

ایلسون ، هانکیدیسندن چیقاچق اولورسه بکا معلومات ویراسون !

— فرمان اند من ک

صدراعظمک غیوبیتندن بر بحق ساعت صوکرده ، بر منطق

ام و فرمان هایون ملوکانه سفارتخانه لرک اطرافی جواسیس

آلایله احاطه ایدلش ایدی . عین زمانده سریاور صدارت پناهی

سرای هایونه جلب اوله رق صدراعظمک باب عالیدن صورت

خروج و آدابیه رکوبیله حرکتی حقنده کنديسندن معلومات

مفسله (۱) آلنیوردی . نتیجه ده سرعت ممکنه ایله عرض

معلومات ایتش اولسی نزدالهام و فد حضرت پادشاهیده مظہر

تقدیر او لدیغندن کندیسته برنجی رتبه دن مجیدی نشان ذیشانی احسان
بیورلدنی تبلیغ و تبیشر قاندی .

بونارک هپسی ای ، هپسی کوزل ایدی ، فقط حالا صدر
اعظم بولنه مامشدی ۱ افطار وقتی یاقلاشیوردی ... سرایده
بر طرفدن یمک حاضر اقلری کوریلیرکن دیکر جهتدن صوک
بر خبر بکله بیوردی .

عادتاً افطار طوبندن زیاده صدر اعظمک بولندی فی خبرینه
انتظار او لنیوردی ... بریاور مخصوصله او اقسام سرعاسکر
پاشاده مستعجلاءً افطار سنبه به دغوت او لنهش ایدی . بونده کی
مقصدده صدر اعظمک او کون سرعاسکری صورت خصوصیه ده
زیارت ایدوب ایتمدیکنک آ کلاشمی ایدی . سرعاسکر کایر کلز
سرای اکابر رجالی اطرافی آله رق ایشی کندیسته حس
ایتدیر مکسزین است کناهه قویولدیلار وبالنتیجه آ کلا دیلر که ،
صدر اعظم باب سرعاسکری به او فرامامش ... او حالده الکسیوک
امید ایکی سفارتخانه دن برنده قالیوردی .

بر آره اق افطار طوبلری آ تیلمش ، هر کس ، اورو جلی ،
اور وجسز هر فرد سفره لره قوشمش ایدی . صدر اعظم تحریاتی
بو مناسبته یارم ساعت قدر دوچار تأجیل او لش ایسه ده او انساده
صدور ایدن یکی بر اراده خصوصیه بتون ارکانی سفره لرندن
فیر لاتمش ، یکیدن صدر اعظم در دیله او غر اش دیر مغه باشلامش ،

ایدی . بتون سرای خلقی کندی آدم‌لرینی بوباده یکی یکی
تعلیمات ویره رک اطرافه طاغیتی‌لر کن سولوق صولوغه بر قنی‌کجی
کله رک باش مایینجی به بر کاغد طو تشدیردی . سرای تعبیر نجه
(بیوک بک) تسمیه اولنان باش مایینجی کوزلکنی طاقوب ده
ظرف آچارق او قوی‌نجه برندای حیرت اظهار ندن کندی‌نی آله‌مدی :
— وای جانه ! .. هیچ کیمسه‌نک خاطرینه کلادی ! ...

دیدکدن صوکره ستره‌سی کیوب طوغ‌ریجه حضوره داخل
اولدی والنده‌کی کاغدی تتره بیرک خاقان عصرک او کنده‌کی ماصه‌یه
برآهه‌رق کری چکیلوپ امره انتظار ایلدی . پادشاه کاغده‌اهمیتسز جه
بر نظر عطفیاه مندر جاتنه اطلاع پیدا ایلدکدن صوکره متبع
مایینجیسته دیدی که :

— کوریور سکرزا ... چوق مستعد آدم‌لریکز وار ،
طوغ‌ریسی شایان تبریک‌سکر !

پادشاهک بوقوره‌ونج استهزا سنه هدف اولان (بیوک بک)
کوزلزی‌یره دیکمش ، جواب ویرمیور ، یالیکز دیکله بیور دی :
— هر کون بوجریفلر ایچون پاره آلیرسکر ، صوکره‌ده
قوچه بر صدر اعظمک قوجه بر آرابه ایله نزه‌یه کیتدیکنی
ا کلایه‌مازسکر بن سزک آره‌کزده قالمقله حقیقته
شایان مرختم !

ماينجي براي سوزله كنديسي مدافعه ايتک ايستدي :

— افندمن ... ايشه طوغرىسى ...

پادشاه كوليوردى . سرت ويوكسک سسله باغيريوردى ...

— جاسوس درسکنز ، خفيه ديرسکنز ، اخبارات مأمورى ،

راسد ، برازدها يوكسلر ك صادق بندكان ، فداكارلى ، دها

بىلمۇنلاردىيەركبا بىكلار جه آدم بىسلەتىرسكىز ، هر كون بىكلار جه

ليرالر صرف ايتدىرسكىز ، نتىجىده انسانى چىلدىرته جق خبرلر ،

كولونج تخمىنلر ، صغوق ياوەلر ... او يله دكلى ؟

— افندمن بىلەرلە كه ...

— بىم بىلدىكم برشى وارسه ، او ده : هېكىزك هىچ برشى

بىامدىكىدر . (كتىرىدىكى كاغدى ماينجينىڭ يوزىنە طوغرى

فېرلا تەرق) هابىدى كىت ، هېكىز احمسكىز ! ...

باش ماينجي ، نائل او لىيغى بولىفات عالىعال حضرت

ولى نعمىدن طولايى فوق الماده مغورو اولىش بروضعله او طەسنه

عودت ايدوبده قولتوغانە يىاشدىكى زمان كنديسنه انتظار

ايدن رفقاتى مرادىن قورتارمش اولىق او زرە ئىنده كى

كاغدە باقىرق :

— تحف دكلى ؟ صدراعظم باب عاليىن چىقدىن صو كرە

ايكندى نمازىنى ادا ايتک او زرە طوغرى آيا صوفىيە جامعنە

كىتمش ، اذا نه يقين زمانه قدر مؤذن مخفلتك آلتىنده قرآن استماع

ايمش ... افندمن بخبرە كولە كولە بايلىدى ، دىدى . هر كىدە حىرت !

۹

کرد هوسی بک نصل قاچدی؟

[برنجی قسم]

شرقی آناطولی بیوک برووله ، بیوک برهج و مرج اینچنده
ایدی . القا ایدیلن تخم فساد بین النعصرین آرزو ایدیلن برودتی
مع زیادة حاصل ایتش ، کرد ، ارمی نهانی زوالی آناطولینک مهم
بر پارچه-نی آتشلر ، قافلر اینچن-ده برآتش ایدی . بر حالده که
آرتق نحملاری توکهن استانبولده مقیم سفرای دول معظمه ،
علی الخصوص ایکی شمال دواچ مثلاً دی بو مسئله دن طولانی عصای
تحکم‌لاری بیلدیزک برج و بار و سنه دیکمشلر دی . بیلدیزک او و قنکی
حکمدار مطلقی ، عبدالحمید خان ایسه بیق آلتندن بو حالله کولکله

برابر سفرانک تضییقات متواالیه سندن بیقوب او صانه رق ارمنی
پطريق خانه سمنک الاژیاده وجود ندن شکایت ایلدیکی هوش خاند آندن
و سلیم پاشا احفاد ندن موسی بک همچنان حال حیا در دستیله دربار
شوکت قراره - محفوظاً - ارسالی بتلیس ولایتیله مجاور ولایتله
امر و فرمان ایلش ایدی .

بو امر و فرمان جهان مطاع (؟) ولی نعمت بینت اعظمیت تلقی
ایله مباھی اولان ولاة عظام فخامت اتسام حضراتی کویا او دقيقه به
قدر داخل دائرة مأموریتلرند شقاوندن اثر یوق ایمشده یکی
برشی او لیورمش کبی لطفاً او یانمیق زحمتی اختیار ایله ملاحقاته
شدتلى شدتلى امرلر ویرمشلر ، معیتد نده کی آلای بکیلرینی ،
ضبطیه طایور و بلوك آغالرینی قاصوب قاوردمشلر ، عاقبت کرد
موسی بک در دسته هوفق اولمشلر ایدی . موسی بک در دست
ایدن هفرزه هیئتیله منسوب اولدیگی ولايت والیست بخدمت
صادقةه و فدا کارانه لرینک نزد قدسیت و فد حضرت ولی نعمیده
ندرجه لره قدر مظہر تقدیر اولدیغناک شاهدی بلاهال کندیلرینه
وجه بر سلام شاهانه تبلیغی اولدی . والی منون ، آلای بک
منون ، هله پطريق خانه بر مسرت . . .

نهایت بیک قیود ، بیک احتیاط ، بیک مشکلات ایله موسی
بک استانبوله کتیریله رک اوراقی حکمه جنایته ، کندی ده حبسخانه
عمومینک مرعی الحاطر ذواه مخصوص دائره سنه تودیع ایدلدي .

استنطاقلر ، استجوابلر ، مواجهملر ، تلطیفلر ، تضییقلر ،
نهایت وجاهی و علني محاکه‌لر ، خلقك ازدحام شدیدي آره‌سند
عدليه قوريدورلر نده رسم کچيدلر و دها صوکره اکثر کونلر
قرمزى فسلى ، آلاتورقه سترملى قورقونج بر طاقم حریفلر له
ملاقاتلار ، هیئت حاکمه‌نک بى طرفانلى موسى بى اكتساب برائت
ایتدىرىدى .

موسى بى كندىسىنه اسناد ايدىلان بتون جنايتلردن ، بتون
شقاوتلردن بتون نهب اموالدن ، بتون هتك ابكاردن خاقان
زمانك سايئه عدل و امانىدنه رسمما برائت ايتش ايسىدە كردستانه
عودتى قطعياً غير جائز اولدىنى حالا سفارات اجنبىيجه ادادعا و لىقىده
بولندىقىدن برمدت موقته ايچون موسى بىلک در سعادتىدە ابقاسى
مقرۇن مساعدة كرامت عادە پادشاهي اولىش ايسىدە نزەدە اقامىت
ایتدىرىبلەجكى يىن الوکالا بىردى لو قرارلىشىرىبلەماماش ايدى . بىرکت
ويرسىن كه قىرخە الهام صىبىحە عبد الحميد خانى بو امىس مەم (؟) دە
دەنخى خارقەلر كۆستەرك اسکدار متصرفنىك [+] حضور شهر ياريلرىنە
جلبى فرمان بىوردى دە حل مسئلەيە موفق اولدى . يوقسە
موسى بىكه او زمانك رجال دولتى روى زمينىدە يانە جىق ير
بولەمپورلردى .

زواللى متصرف كندىسىنک بويله آنسزىن حضور دەدعوتىدەن
بى معنى چىقارەمېرق بىك زىادە قورقىش اولىغله براابر دقىقەفوت
[+] او وقت اسکدار متصرف بىجرى پاشا ايدى .

اینکسزین بیلدیزه قوشمش و بر موجب اراده داخل حضور
اولش ایدی .

عبدالحیم ایش او طه سنه بالکز بولئیوردی . متصرف کیرنجه
دقتلی دقتلی یوزینه با قوب الار نده ، او ستدنه تهلکه لی بر آلت فلان
اول مدیغنى آ کلاپه رق کسب اطمئنان ایلد کدن صوکره دیدی که :
— پاشا ! سکا اولان اعتماد حالا بردوا مرد . بیلیرم که بونی
سوه استعمال ایتزر سک . . .

— الى الا بد محتاج توجه هکز ، کوله کزم .
— منون اولدم . ضبطیه جه نظارت آنتنده بولنان کردموسی بی
سکا مسافر ویره جکم . اکر قاچیر رسک . . .
— ولی نعمت افندمن . . . طمار لرمده کی بتون قان ،
جسم مده کی بتون کیکلر افندرسک نان و نعمتی ایله وجود بولشددر .
یویله بروجوددن خیانت نصل صادر اولور ؟

— سنک صداقتی پک ای بیلیرم . او نک ایچون بو مهم
ایشی سکا نودیع ایده جکم .
— فرمان افندمنک !

— ضبطیه ناظری حربی سکا کتیرو ب تسایم ایده جک ،
سنده خانه کده مسافر ایده جکسلک !
— فرمان افندمنک !
— یاقچار سه ؟ . . .

.....

— نه ایچون جواب ویرمیورسک ؟

شوکتمایم ! کردموسی بنم همشهرم در . او نک نه قدر جوال ،
نه قدر دساس بر آدم اولدینگی قولکنر پک ای بیلیرم . ضبطی براز
مشکایجه در

— سن ده ای ضابطه مأموری سک دکلی ؟

— اه عمر و شوکت شاهانه کزی منداد بیورسون .. قولکنر ده
نه منیت وارسه اوده ولی نعمت افندمدن اقباسه چالیشدیغم
نور صداقتدن عبارتدر . یوقسه ..

— هایدی ! هایدی یتیشیر : موسی بی آل و محافظه ایت !

— فرمان افندمنک !

متصرف قان ایچنده حضوردن چیقوبده کندنی ایکننجی
ما بینه چینیک او طهسنہ آتدینی زمان بیوک بر بحران چکیریوردی .
بوکون کندیسنه حقیقة مشکل بروظیفه تودیع ایدلش ایدی .
موسی طورماز ، قاچار . . . بونی پک ای بیلیوردی
عین زمانده پادشاهک تکلیفی رد ایتمک ده امکان خارجنده ایدی .
ایشی عنعنه سیله قرین نانی بک افندی به آجدی ، یاندی ، یاقبلیدی
اکر حریف قاچار سه کندیسنه کندیسنه محو اوله چغی ، بناءً علیه
شمدیدن مرحمت ایدلسی لازم کله جکنی آکلاندی و :

— هم جانم افندم ، ضبطیه ناظری وار ایکن بو وظیفه
نیچون بکا تودیع او لیور ؟

دیمک ایسته‌دی . قرین بک بردن بره صورتی آصدی :
— پاشا ! پادشاه‌هزک هرامری عین اصابت ، هر اراده‌سی
محض کرامتدر ، نصل جسارت ایدیبورسک که . . .

جو ابی آنچه متصرف آیلاری . تأویل ایچون بیک دره‌دن
صو کتیردکن ، مخاطبینک حس غروری اوقشا به جق بیک
کلات طیبه و مدحیه ایله قرین ثانی بکی یوشان‌قدن صوکره محل
ماموریته عودت ایتمک او زره سرایدن مفارقت ایستدی . آرابه‌سنده
بیز ایکن بلا اختیار ما یوس دوداقلر ندن شو جمله‌لر دوکو لیوردی :
— یارب ! یا اونک ، یا بنم جانی آلدہ بر آن اول قورتیله لم !

* * *

متصرف پاشانک دائرة متصرفیه عودتندن ایکی ساعت
صوکره کرد موسی بک ایکی مامور مخصوص و داعییه کتیریلو ب
متصرفه تسلیم و مقابله امراضیله مو شح بر مقبوض علم و خبری
اخذ ایدلدی .

متصرف پاشا ایله موسی بک متصرفک چاملیچه جوارنده کی
اقامتکاهنه عزیمت ایدلکلری زمان متصرف یالکنر بر شیئه دقت
ایدیبوردی : موسی بک حالت روحیه‌سی . . . مع‌ما فیه ایلک
ایش اولمک او زره کنجلاکنده ملکتندن بر ابر کتیردیکی من را غلک

او جنه بر قرآن کریم طاقوب موئی بکه او پدیردی و قاجیه جفته
دائز کلاماه او زرینه یعنی ایتیدیردی . موئی بک بویعیف بلا تردد
ایغا ایتش او لدیغندن متصرف بر درجه به قدر مطمئن اولدی .
چونکه هر هانکی اصیل بر کرد من راغه طاقیلی قرآن کریم او زرینه
یعنی ایدرسه اوندن خلف ایتمی عدیم الامکان ایدی .

آره دن کونلر ، هفتله لر ، آپله کپیوردی . موئی بک قوتاگل
ایچنده با غچه سنده ، حتی ناظرا ولدینی سو قاده سربست کن زینیور ،
هوا آلیور ، ینه عودت ایدیبوردی . حالنده اویله بر سکنیت
اویله او صلواق واردی که بتوز خلقتی بیلن متصرف بیله حیرت
ایدیبوردی . بر کون آوه کیده جگنندن بحثله بر چفته ایله بربار کیر
ایسته دی . متصرف تردد ایتدی . او اصرار ایلدی و نهایت
قاجه حق اولسه بویله و سیله لره لزوم کورمی ^۴ جگنی کن دینه
محضو ص بر ذکا و ادا ایله آکلاتندی . متصرف پاشاده احتیاطاً
بیوک مخدومنی - که او وقت یاوران شهر یاریدن ایدی - موئی
بکه ترفیق واچاب ایدن تعیانی اعطای ایلدی . او کون آودن
آمناً و سالماً عودت ایلدکلری کی بوصید و شکار بر قاج دفعه دها
تکرر ایتدی .

موئی بک آو آرقه سنده هر کون باز کیر قوشیدیر مقاله برابر
آره صره کن دیسنسنی یوقلامنگه موجود یقندن ولی نعمتلرینه معلومات
ویرمکه کان مابین منسو بینی ایله ده دوستاق استحصالنه چایش مقدن

کری طور میوردی . عادی برشقی ، بر حیدود ظن ایدیان بو آدمده اویله فطری بردکا وار ایدی که دکه ذکار ، قارشیسنده مانوره پاهمازدی . موسی بک بر ایکی آی اینچنده بو دوستقلری بک ایلریلتدی ، حق بویکی دوستقلری واسطه سیله بر ایکی دفعه عبدالحمیددن اوافق تفک عطیه لر بیله آلدی . هر عطیه آلدوقجه پادشاهه دعا ایدر ، متصرفده بود عالری ایشیده رک بونلردن موسی بک استانبوله ایصنديقه حکم ایله مستريح او لوردی .

بر کون ینه بومنسوبلردن موقعاً اولدوقجه مهم بردات قوناغه کلوب کیزليجه موسی بکله ایکی ساعت قدر ملاقات ایندی . بو ملاقاً لدن خویلان ان متصرف باعريضه مخصوصه کييفتي ييلديزه علاوه مطالعه ایله يازدی . آلدینی جواب شوكته افندیلرینك موسی بک فاچيه جغندن امين بولنديني ایدی .

* * *

موسی بک بر کون برمقاد - فقط يالکز اوله رق - آوه کيئمش ، اقشامه کلمه مش ایدی . ياتسو وقتنه طوغزی کييفيتدن خبردار اولان متصرف يچاره سی بالذات ييلديزه قوشوب ايشی اکلاتدی و بوبابده شرف صادر او له حق اراده سنه يه انتظار ايلدی . بواسظه برجاريک ساعت بيله دوام ايلدی . چيقان اراده کنديسنه برمابينجي واسطه سیله دکل ، ترش رو بر تفسك بجي ضابطي طرفندن تبیخ اولندي :

— پاشا! با اراده سنه مو قوفسکن... آرقه مدن کلیکن!
 ذاتاً بونى موسى بىك قاچـ دىغى خبر آلدېنى دقىقـ دن
 اعتباراً بىكلەين متصرف لاقيد تېشكىجى يى تعقىب اىستدى . متصرفى
 ماپىن داڭرەسىنك آلت قات او طەلرندن بىرىنە طېقارق او سىنە
 قېويى قىپادىلر ، او كىنـ ده اىيى مىساح نوبتىجى اقامە اىلدىلر .

[ایکنچی قسم]

کرد موسی نک فرارینک ایرنسی کونی استانبول بربینه
 کیرمش، بوقاریشقلق بک اوغلی مخالفله قدر سرایت ایتش ایدی.
 ییلدیزدن اطرافه تغرافلار، تحریراتلار یاغدیریلیور، موسی نک
 بهمه حال دردست واستانبوله اعاده‌سی صورت قطعیه‌ده امر
 ایدیلیوردی ... حتی بندکان خاصه و خصوصیه‌دن برچوقلری
 اطرافه، قونیه، آنقره و جوارینه داغیلیور، مأمورین ملکیه‌یه،
 مأمورین ضابطه‌یه مکافاتلر، تلطیفlar و عد ایدیلیورلر، عین زمانده
 مأمورینه قارشی ایقاع مشکلات ایله موسی نک دردستی امری‌نی
 کندی حسابلرینه قید ایچون آنتیقه‌لر چویریبورلردى ...
 بونلر دیدیش طورسونلر، دیکر طرفدن خاقان ذی حشم موسی نک
 مسئولیت فرارینی یوکله‌ده جـك براوموز آریوردى که او ده
 چوقدن بری تحکیم عاقلانه‌سندن اور کىدکه، کندیسنه صیق‌صیق
 صریضه خصوصیه تقدیم ایده مدیکنندن طولابی حقنده‌کی امنیت
 شاهانه مسول اولدینی حالده افکار عمومیه‌یه و اوروپا به قارشی
 برچاره عزلی بولنه مامقده‌اولان صدر زمانک دوش تحملی ایدی.

ایشته بوللانلر، بودوشو نجه لر عبدالحید خان طرفدن اوافق بر
همتله موقع فعله قونمیق ایچون بندکان خاصه طرفلرندن اعمال فکر،
اتخاذ تدابیر اولنیور، ولی نعمت بینت اعظمینک انفاذ آمالی يولنده
هر بندۀ خاص علی قدر الاستطاعه چالیشیوردی .

اسکدار متصرف فنک توقيفندن ایکی کون صوکره عبدالحیده
بر ایکی هئم ژورنال تقديم ایدلدى . بسبللى بونلردن بری، بلـکه
ایکیسی موسى بکل غرارینه متعلق اوله جق که آن تقديمی متعاقب
خاقان زمان کنیش بـر نفس آله رق متصرفـك حضورینه کـتـیر لـسـنـی
و کـنـدـیـسـنـی اوـنـکـلـهـ يـاـلـکـزـ بـرـاـقـلـرـیـنـیـ فـرـمـانـ بـیـورـدـیـ .
پادشاه ایله متصرف مایین دائره سندـهـ کـیـ مقـامـ سـلـطـنـتـهـ يـاـلـکـزـ
قالـانـ عـبـرـ الـحـمـیدـ سـرـتـ بـرـ چـهـرـهـ اـیـلـهـ متـصـرـفـ بالـذـاتـ استـیـجـوـاـبـهـ
باـشـلاـدـیـ :

— سـکـاـوـلـانـ اـعـتـادـیـ سـوـءـاـسـتـعـمـالـ اـیـدـهـ جـکـکـیـ هـیـچـمـأـمـوـلـ
ایـمـزـدـمـ پـاشـاـ !
— اـفـنـدـمـ اـنـ !

— انـکـارـهـ لـزـومـ يـوقـ ! سـنـ خـائـنـ بـرـ صـدـرـ اـعـظـمـ خـاطـرـیـ
ایـچـونـ مـوـسـیـنـیـ قـاـچـیرـارـقـ سـفـارـخـانـهـ لـرـیـ بـکـاهـجـومـ اـیـتـدـیرـدـکـ . . .
اوـیـلـهـ دـکـلـیـ ؟

متـصـرـفـ شـاشـيـرـدـیـ بـوـيـوـلـدـهـ بـرـ اـسـتـجـوـاـبـهـ مـعـروـضـ
قالـهـ جـفـنـیـ قـطـعـیـاـ خـاطـرـیـنـ کـتـیرـمـهـ مشـ اـیـدـیـ . نـهـ يـاـعـلـیـ ، يـاـلـانـمـیـ

سویلی ایدی ؟ ولی نعمتنک قورمقدہ اولدینی دوزاغه اولا
صدراعظمک دوشورلرکده اولدینی، صوکرده کیمیلیرکیملرک
دوشورملک ایستنیله جکنی برد برد سرعت بر قیه ایله ذهنندن
چکیره رک چابوق برقرار ویردی : خیر ، بویله بشی یوق ایدی ،
یالان سویلیمه جکدی . . .

پادشاهنه ، ولی نعمتنه صداقتی هر درلو فدا کارلنجی اختیاره
کندینی مجبور ایتكله برابر خدمات صداقتکارانه سنی قباحتسز
کیمسه لره افترا یه قدر تشییل ایتمکی بر درلو وجودانی قبول
ایتمیوردی . دها طوغری افاده ایله متصرف ، عبد الحمیده پاک
چوق سنه لر خدمت ایتكله برابر فضائل خلقیه سندن بر چوغنی
هنوز محافظه ایلش ایدی . بردن بره حضور پادشاهیده اکمش
اولدینی باشنى قالدیردی ، پادشاهنک دققی دقتی کوزلرینه باقه رق
جواب ویردی :

— خیر افندمن ! اویله بشی اومدی ؟

— انکار ایدی یورسک اویله می !

— افندمن . . . حضور سنه کنرده بربشنه می اوافق
بریلان ارتکاب اینسنه جد اعلا کیزک مبارک باشنه یهین ایدرم که
درحال قفاشی قوبازیرم . . . نزهده قالدی که بوجنایی قولکنر ،
بالذات ارتکاب ایده می . . .

— سن اولجه بویله ایدک ، بنده بویله بیلیردم ، فقط
شمدمی ؟ . . .

— شهریارم ، قولکنز عین بنده کندر . کرک اخلاقنده ،
کرک مشوارنده ذره قدر تبدل یوقدر !

— پک اعلا ، موسی نک فرارندن اوچ کون اول نچون
باب عالی به کیدوب صبدر اعظمله خصوصی ملاقات ایتدک ،
سویله بقلم ! . . .

— افدمز صدراعظمله ملاقاتم طو غریدر ، فقط بوملاقانده
موسی بک سوزی هیچ چمه مشدر . هر وقت اولدینی کبی صرف
ملکتک امور انصباطیه سنه دا ر بعض معروضاتنده بولنق ایسته دم .
— ای ! بواعتراف بولنده . . . چونکه موسی نک فرار
و عدم فراری ده انصباط ملکته تعلق ایدر ، بو اعتراف کله یلان
سویله مک ایسته دیکنی آکلایورم ، فقط تأویلی براق !

متصرف آرتق بیتمش ایدی . کمال صفوت و سادگی ایله حقیقتی
سویله ایسته دیکی حانده « تأویلی براق ! » امریله افاده سی تأویل
اولنیوردی . . . اکر کندیسی استیجواب ایدن ذات عادی بر
مستنطق ، حتی بیوکجه بر ماینیچی فلاں بیله اولسه بیدی ، در حال
غرتالاغنه آتیله جق ، اوئی پاره لیه جق ، بو غاجق ایدی . . .
چه سودکه قارشیدسنده کی آدم او نلردن دکل ایدی . آلنندن دامله
دامله آفان ترلی سیلمک ایچون الی جینه کوتورمک احتمالی
او لمدیندن ترک جریاتی کندیسی برآتش ، داملايان دانه لردن
فوینلرینک اوزری ایصلاحنمیش ایدی . مع مافیه بنه جواب
وبرمک لازمدى . دیدی که :

— افندمن . . . اوغور هابونلر نده دکل کنندی باشى،
بتوں عائىلەم افرادىنى فدايە هر آن حاضرم . . . يالكز . . .
— يتشير !

بونك او زىزىنه خاقان مخلوع قالىن سىيلە قپويە طوغرى :
« كل ! » نداسىـيلە باغردى . بودفعە اىچرى كىرن تەـكجى باشى
متصرفى آلهرق تکرار معهود او طەـيە طيقادى . *

بوندن صىكرەكى استىجوـابلىـو صىرهـسـىـلـەـ بـرـقـاـجـ ماـيـنـجـىـ طـرـفـدـنـ
اجراـيـدـلـىـ . فـقـطـمـتـصـرـفـعـينـ صـورـتـ ، عـينـ اـفـادـهـيـ تـكـرـارـ
ايـتـدىـ :

— موسىـنـكـ فـرـارـنـدـ بـابـ عـالـىـنـكـ ھـېـچـ دـخـلىـ يـوقـدـرـ .
اوـلـجـهـ كـنـدـىـسـىـلـەـ خـصـصـىـ مـلاـقاـتـلـرـ يـاـپـانـ ماـيـنـھـاـيـونـ منـسـوـبـيـتـتـدـنـ
فـلـانـ وـفـلـانـ ذـاـتـلـرـ بـوـفـرـارـ حـقـنـدـهـ دـهـ زـيـادـهـ مـعـلـومـاتـلـارـ اـولـقـ
لـازـمـ كـايـرـ ! . . . اوـنـلـرـدـنـ صـورـيـكـزـ ! . . .
زـورـلـىـ بـرـمـاـيـنـجـىـ بـرـكـونـ مـتـصـرـفـاـپـچـهـ زـورـلـادـىـ . زـوـالـىـ
آـرـقـ عـصـيـانـ اـيـدـيـوـرـدـىـ . دـىـدـىـ كـهـ :

— بنـ سـزـهـ بـرـشـىـ سـوـيـلـيـهـيمـىـ ؟ بنـ پـادـشاـھـكـ نـزـدـنـدـهـكـ
مـوـقـعـىـ ؛ طـوـغـرـيـغـمـكـ ، صـدـاـقـتـكـ مـكـافـاتـىـ اوـلـهـرقـ قـازـانـدـمـ .
بـرـشـقـىـ يـىـلـهـ وـيـرـيـكـزـ ، پـارـچـهـ پـارـچـهـ اـيـدـهـيمـ ، بـرـعـضـ دـشـمنـىـ
تسـلـيمـ اـيـدـيـكـزـ ، باـجـاقـلـرـنـدـنـ اـيـكـىـ يـهـ آـيـرـهـيمـ ، پـادـشاـھـهـ ، مـقـامـ
خـلـاقـتـهـ اـهـانـتـ اـيـتـكـ اـيـسـتـهـينـ بـرـىـنـىـ كـوـسـتـيـكـزـ ، أـتـلـىـنـىـ دـىـشـلـرـمـلـهـ

قوپارهيم ، فقط . . . فقط بکا افترا ، يالان تکلیف ایمیکنز ،
چونکه يا په مام ۱ ، . . .

— فقط پاشادوشونکز ، افندمنزک توجهاتي نه قدر قیمتدار
اولدینگي دوشونیکنз . . . سز بو عنادیکنز ، بو انکاریکنرله
او توجهاتي غائب ایدیبورسکز . . . هم افندم ، سویلنمسی
سزه تکلیف ایدیان شی بر اسناد ، بر افترا دکل ، عین حقیقت ،
عین واقعه در . سزک مصرانه انکاریکنز ولی نعمت افندمنزه
افترا اسنادی دیملک دکلیدر ؟

— یووووق . . . ایشی مغالطه يه بو غمه يهم ، بن پادشاهمه
قارشی هیچ بر زمان اویله کس-ناخلاقده بولنام و بولنندم . بن
طوغريي سوبليورم . . . موسى ، بنم آکلايدیشمہ کوره ،
فکر فراری مابین هایون منسو بلنندن (۱۰۰) و (۱۰۱)
ذانلرله پیدای انسیتدن واونلرله خصوصی ملافاتلر اجراسندن
موکره ذهنیه یراشداش واو جسارته قاچشدرا . بن بتون
بونارک اوله جغی قبلاً الوقوع حس ایدرك باعیضه خصوصیه
دفعاتله عتبه شاهانه يه هرض واعلام ایلدم . شمدی آکلايدورم که
عریضه لرم تقدیم ایدلمه مش ، ياخود تقدیم ایدلمش ایس-۴ده
او قو نامشدرا . . .

[۱] بودانلرک الیوم برجیات بولنلری محتمل اولدینگندن اسلامیجنی
ذکرها لزوم کورمدم .

— پاشا بنه تجاوزه باشلا يور سکن ! . . .

— خیر، کندیمی مدافعه ایدیورم ایسترسه کفر
سکوت ایدمیم !

بو استنطاق ده بوراده کسیلری . ما بین هایونک بتون جوال
ذکالری ، دهالری متصرفه قارشی استعمال ایدلشن ، فقط هیچ بر
غمه الده ایدیله مهمنش ایدی .

نام بوصره ده خاقان سابقك امدادينه موسى بلك اسکيشهر
بولنده توقيف ايدلديکي خبری ينشدی . ويريلان امر او زرينه
سرعت همکنه ايله حریقی استانبوله کتير ديلر . متصرفك
توقيفنك بشنجي کونی کندیسنہ حضور پادشاهيده کرد موسی
ايله مواججه ایدیله جکی اخبار و تبیغ اولندي . متصرف بونی
ایشیدنجه کنیش بر نفس آلدی . چونکه موسی بر کرد بکی ،
همده اصیل بر آدم ایدی . البتده ارتکاب کذب ایتمیه جگدی .
برکیحه یاتسودن صوکره ما بین جیلردن بری واسطه سیله متصرف
تکرار حضور هایونه چیقارلدى . پاشادا خل حضور او لورکن
او طهده ایاک نظر دقته چاربان شی کرد موسی بلك وجودی
ایدی . زواللی پاشا حریفك دردست ایدلشن او لمسنہ قلباً بک
سویندی ، چونکه آرتق حقیقت میدانه چیقاچق ، کندیسی ده
و عذابدن قورتیله حق ایدی . ایچری کیرد کیر من خاقان سابق

کندیسنہ توجیه خطابله :

— پاشا سنك يالان سویلیدیکنی موسی بکده اعتراض
اعتراف ایدیور . . .

دیدی ، برگرد بکنك اصلا يالان سویلیه جکنه قائل او لان
متصرف مستريح و مطمئن :

— افدمز . . . موسی بك ، على الخصوص حضور
هايونار ننده يالان سویلە من . . .

جوابی ویردى بودفعه عبدالحمید موسی بکه توجیه خطاب
ایتدی :

— سنك فرار کده صدر اعظمك دخل و تشويق اولدیغى
متصرف انکار ایدیور . سویلە باقەيم ، کندیسنک معلومانى
يوقى ایدی ؟

— افدمز . او مساعدهلى داورانسە بن نصل قاچاردم؟ .

متصرف دايائەمدى ، آتيلارى :

— ولی نعمتم ، اعتراض قصور ايدە جكم . . . بونك الارينه
آياقلرینه بىر كاپىچە اور مديغىمە بىوك خطـا ايتىشـم . . . فقط
نېيەيم كە او يىلە ياخۇلغىمە داڭىز ارادە سـنـيـه كـزـ يـوقـ اـيدـىـ . بـوـ
يالانجى حريف يالكز ، او ت يالكز افدمز كمساعده لطفكارانه سندن
استفادە ايتىشدر .

بوصولك جله عبدالحميدى تترەندى ، قىپ قرمى اولدى ،
كال حدت وشدتلە :

— پاشا ! بـنـدـهـ سـنـىـ آـدـمـ ظـنـ اـيـدـرـدـمـ . چـيقـ طـبـشـارـىـ !

متصرف مقهور و منفور ينه تك پنجره‌لى او طه‌سنه ایصال
ایدلدى. آرتق کندی‌سندن هیچ‌برشی صورولیور، هیچ‌راحتسز
ایدیلیوردى. مواجهه‌دن اول بعض مایین منسویانی، آرەلرندەکى
اسكى حقوقه رعایة آرەصره حال و خاطرینى استفسار ایدیپورلر،
سیفاره، قهوه‌کى شبلر کوندرەرك پاشانك تطیب خاطرینه همت
ایدیپورلردى. بودور يين آدملىر پاشانك برکون كلوب ينه مظھر
توجه پادشاهى اوله بىله جىكى دوشونیورلر، آكا كوره تداركلى
داورانیپورلردى. فقط : « چىق طیشارى » تعبير بىله حضوردن
قوغۇلوبىدە اسكى او طه‌سنه ارجاع ايدلەكىن صوکره، آرتق
اھادە توجھك احتمالى او لمدىغىنە حكم ايدرك كىمىسىه يانئه او غرامق
دككى، او طه‌سنه او كىندن بىله چىمپوردى.

ينه بواسناده پارس فرنەلرندن برايکىسى - او زمان آناتولى
شرقى آفتى ساپىلان كرد موسى نك فرارى ينى (غزان وزير.. باشا) تك
احضار ايلش اولدىغى بالذات موسى نك حضورهمايوندە اعتراف
ایتىكىنى يازىپورلر. برايکى كون صوکرەده سىدراعظمك بى
ولايت والىلىنى ايله استانبولدن تبعيد، كرد موسى نك مدینە
منوه رەددە اقامته ما مور ايدلەك سورتىلە نقى وا جلا واسكدار
متصرفىڭ دە آرناؤو دلە دە بى متصرفانغا - فقط محفوظاً -
اعزام قىنديغى نشر ايدیپورلردى. استانبول جرايدى و افواه
اھالى ايىه كاكان پر صمت و سکوت!

۸

غريب بر سوء قصد

«عبدالحميدك قينولري» سر نامه عموميسى التنه شو اثرك
نشر ينى قرار ايش دير لدېنم دقیقہ دن اعتباراً بعضًا دفتر
خاطراتي ، بعض آده خاطرات احبابي قورجالا يه رق موضوع
بولغه چالىشىوردم . بر كىچە عين امل ايله اوراق پريشانى
قارىشىدىر رکن او داي قديمه دن برا ذاتك تقرىباً او توز سنه اول
بكا اكلاتدىني بروقة حقيقىي در خاطر اي تىرىه جك او فاجق
بر نوط كوزىعه ايلىشىدى . مال بولش مغربى يه دوندم . او وقتك
محافف مطبوعاتىندن ، اذان استطلاعىندن پك او زاق قالان بو
حادنه عجيبة نك ايزي احتمال كه بر كون بتون نام و نشانىلە غائب
اولور ، منسيا ته قارىشىر مطالعه سىلە انظار عبرته وضع ايلكى
بيوك براززو ايله تنسيب ايلدم .

و^نفعه تقریباً او تو ز سنه قدر اول بر جمعه کونی جریان
ایدیور. سلاملق رسم عال العالی، انشا آتی هنوز اکمال ایدیلن
« حمیدیه » جامع نور لامعنده اجرا بیوریله حق، شهریار کروپی
صفات(؟) کرد و نه شوکت نمونه شهریاری یه شرف بخش عنواجال
اولدقلری حالده جامع فیض لامع مذکوره شرف مواصالت
ایلیه جک ایدی . پادشاه زمانک بو پک مهم خروج و دخونک
بلاحده و قوعنی تأمین ایچون سر عسکرندن بدأ ایله دومن
نفرینه وارنجه یه قدر آخاذ تدابیرده قصور ایتمیور ، فرقه لره
عساکر مسلحه، طابور لره جواسیس معینه ایفای حسن وظیفه
(!) یه چالیشیوردی . کوکسلری مرصع نشانلره طولو مشیرلر،
فریقلر، لوالر، قولاری پیرلتیلی قوردونلره منین یاورلر ،
سلامشورلر وقت ظهردن بر ساعت اولندن بدأ ایله سیلدیز
جوارنده آت اویتادیسیورلر . اطراف واکناف ترصد و تفتیش
ایدیسیورلر دی .

او زمانک لا یتغیر بر دستورینه تبعاً بشـ کطاش محافظی ده
سیلدیز اطرافنده صوک دورینی یا پوب شهریارک بلا احتراز سرای
همایوندن چیقه بیله جکنی کمال اطمئنان ایله بالواسطه عرض
ایدوب ده ینه بالواسطه مظہر التفات جهان در رحات حضرت ولی
نعمی اولدقدن صوکره سرای ایله جامع شریف آرده سنده بیوک

بر صمت و سکون اجرای حکمه باشладی . ارتق هر کس ،
وظیفه‌لی وظیفه سر هر شیخ خص کوزلینی پادشاه کردونه
همایونیله چیقا جنی بیوک سلطنت قپو سنه دیکمش ، قدم شاهها-
نه بی بکلیوردی . موزیقه آماده ترنم ، دیزیلرله موجود عساکر
مهیای سلام و احترام . تماشای دیدار ساطع الانوار مقصد
صادقانه سیله طوبلانان خلقده بر خلبان منتظر یوقاری
باشدن آجی بربوری سی او رته لغی چینلاتدی . بتون متنظرین
پادشاهک چیقمق او زره بولندیلغی بورینک اخطارندن اکلا-
یه رق انتظار دقتلرینی بیوک قپو طرفته توجیه ایتدیلر . عین
زمانده او محتشم قپونک مذهب قنادری محورلری او زرنده اغیر
اغیر دونه رک آچیلدی . ارتق هیچ شبهه یوقایدی که شوکتماب
کلیوردی . حمیدیه جامع شریفتک مناره سندنده کی مؤذن اذان
محمدی او قوم ایچون الى قولاغنده حرکت شهریاری بکلیوردی .
حرکت هایونه اشارت اولان بورینک عکس صداسی اطراف
ونواحی ده هنوز ایکله مکده ایکن مؤذنک : «اما کبر!» نداسی ده
سامعه متنظرینی او قشامگه باشладی . تمام بوائناهه بیوک قپویه
یقین بر موقعده بولنان امرای خاصه دن اوچ درت ذات قپویه
طوغری قوشیدیلر . بو قوشومه پک آنی و فوق الطیعه
وقوع بولدینی جهته آز چوق ییلدیز احواله واقف اولانلرک
نظر دقتلرینی جلب ایتدی ایسه ده پادشاهک تشریف هایونلری

پاک تقرب ایتمش اولدیغی بر زمانده ترک موقع ایلمری جائز
اوله میه چندن او زاقدن نکران اولمغله اکتفا ایلدیلر .

بیوک قپویه طوغری و قوع بولان قوش-وشمه حرکتندن
برایکی دقیقه صوکره ده شهریار زمان ، اعنى به عبدالجمید خان
با عن واجلال عرض جمال بی مثال ایلدیلر . هر کس ینه وظیفه سی
باشه عودت ایتمش ، پادشاهک آرابه سنه تکر لکنک جامع
قپوسنه قدر قاج دفعه دوندیکنه وارنجه یه قدر دقت ایدرک
کوزلریله آرابه یی تعقیب ایمکده بولنمش ایدی . خاقان بی امتنان
کمال حشم و دارالله محفل هایونه قدمزون هیبت و خشیت اولونجہ
قرناسندن (٠٠٠) بکله انو ابجیسنسی یانه تقریبله برشیلر صور دی .
اونلرده اولدوجه اوزون ومفصل جوابلر اعطایلر . کری
طرفده وقهه کیراحترام اولان وکلا ، وزرا ، مشیران و بنده کان
بواستیضاح و ایضا حلدردن برشی آکلایه مامقاله برابر ایشك قو -
شو شمه حارنه سنه تعلقی اولدیغی حس ایلدیلر . مابینجی ایله
اونا بجینک بعض ارادات خفیه تلقیسیله انفکا کارندن صوکره
عبدالجمید براز مستريح اوله رق نمازه طور دی .

*

شمدى حاده یی ایضاح ایده م : ولی نعمت بینت عالمیان ،
نوردیده اسلامیان اولدیغنده بتون مطبوعات عثمانیه او وقت
متفق بولنان خلیفة عالی جاهک ازاله وجودی (قره یانوبولو)

اسمند بـر یونانی ، یاخود بـر رومانیالی ، دیکر بـر روایته کورده‌ده بـر قره طاغلی طرفدن - هـر نـه سـبـیـه مـبـنـی اـیـسـه - تصمیم و فعل قتلـتـدـه عـادـی بـرـقـا اـیـله اـجـراـسـی تـنـسـیـب اـولـهـرقـ مـسـفـورـ مـنـدـبـورـ ، پـادـشـاـهـکـ بـیـوـکـ تـنـخـتـ قـپـوـسـنـدـنـ چـیـقاـجـغـنـیـ ظـنـ اـیدـرـکـ اوـ قـپـوـیـهـ یـاقـلاـشـمـشـ وـ آـچـیـلـمـسـنـیـ مـتـعـاـقـبـ نـوـتـحـیـلـرـیـ اـنـدـهـکـ قـاـ اـیـلـهـ ضـرـبـ وـ جـرـحـ ، حـتـیـ بـرـیـخـیـدـ شـهـیدـ اـیـلـدـکـدـنـ صـوـکـرـهـ هـرـ کـسـکـ بـهـتـ وـ حـیـرـتـنـدـنـ بـالـاـسـتـفـادـهـ اـیـچـرـیـ دـالـمـشـ اـیدـیـ . حـالـبـوـکـ شـهـرـیـارـزـمـانـ هـرـوقـتـ رـعـایـتـ اـیـتـدـیـکـ اـحـتـیـاطـکـارـ لـغـهـ بـوـ کـوـنـدـهـ اـتـبـاعـ اـیدـرـکـ یـوـلـنـیـ دـکـیـشـدـیرـمـشـ وـ تـامـ حـرـیـفـکـ هـجـوـحـیـ آـنـدـهـ آـرـابـسـیـ قـوـلـتـوـقـ قـپـوـدـنـ چـیـقـمـقـ اوـزـرـهـ بـوـلـنـشـ اـیدـیـ . بـوـ وـجـهـاـهـ وـصـوـنـ صـمـدـانـیـ اـیـلـهـ مـصـوـنـ وـمـحـفـظـ قـالـانـ شـهـرـیـارـ یـوـقـارـیـ دـهـ ذـکـرـ اـیـتـدـیـکـمـزـاـوـزـرـهـ اـمـنـاـ وـسـالـمـاـ جـامـعـ شـرـیـفـهـ موـاـصـلـتـ اـیـلـشـ اـیدـیـ .

اسمنـکـ قـرـهـ یـاـنـوـپـوـلوـ اوـلـدـیـفـیـ بـالـآـخـرـهـ اـکـلـاشـیـلـانـ بـوـشـخـصـ مجـهـولـ وـمـجـنـونـ اـرـقـهـسـنـدـنـ یـتـیـشـنـ بـرـ اـیـکـیـ بـنـدـهـ صـادـقـ وـانـلـرـیـ تعـقـیـبـ اـیدـنـ عـسـاـ کـرـ خـاصـهـ طـرـفـدـنـ صـوـپـاـ وـسـوـنـکـوـلـرـهـ مـجـرـوـحـاـ یـرـهـ سـرـلـدـکـدـنـ صـوـکـرـهـ قـپـوـلـرـکـ مـحـافـظـهـسـنـهـ مـأـمـورـ بـرـ ضـبـطـیـهـ بـیـکـبـاشـیـسـیـ طـرـفـدـنـدـهـ اـنـدـهـکـیـ قـاـ اـیـلـهـ جـیـبـنـدـهـ بـوـلـنـانـ بـعـضـ اـورـاقـ آـلـنـشـ ، مـجـرـوـحـ مـتـجـاـسـرـ بـرـایـ تـداـوـیـ وـاسـتـجـوـابـ سـرـایـکـ اـیـچـ دـامـرـهـلـرـنـدـنـ بـرـینـهـ اـیـصالـ اوـلـنـشـ اـیدـیـ .

سلاماق رسم عالیسی مسکنی الختم اولوب ده پادشاه زمان
 بند کاتنی ، بتون خلقی ، حتی معتبران اجانبی التفات و تلطیفات
 علی الدرجات جهانیان اعظمیلریله وایده دار ایده سرای
 هایونه عودت ایدنجه قدمای مشیراندن ایکی ، قرنادن بر ،
 تفکیجی بکارندن بر ، ضبطیه امر اسندهن بر ذاتدن مرکب هان
 بر دیوان حرب تشکیلی ایله حریفک استجوابی و تظاهر ایده جک
 نتیجه یه کوره حقنده لاحق اوله حق قرارک لاجل التصدیق
 عتبه سنیه لرینه عرضی امر و فرمان بیوردیلر . عین زمانه
 او عصرک مطبوعات مدیری ده ماینه چاغیریه رق : « ا福德منه
 قارشی بر سوء قصد و قوعی بعض خائنلر طرفدن اشاعه ایدلک
 ایسته نیلیور ایسه ده قطعیاً اصل و اساسی اولمدیغندن مطبوعات
 طرفدن بویاه برشایعه نک - ولو ایهام واشارت صورتیله او اسون -
 یازلیسی غصب شاهانه ی موجب اوله جنی » صورت محروم‌هه
 تبلیغ اولنمش ، مدیربک آیریجه عطیه سنیه ایله بروجه پیشین
 تسریر بیورلش ایدی .

* * *

بر منطق امر و فرمان جهان مطاع (!) حضرت پادشاهی
 یلدیزده داڑه مخصوصه سنده تشکل ایدن دیوان حرب ، ذوات
 معلومه دن مرکب اولدینی حالده کیجه لی و کوندوزلی بالاجماع
 ولی نعمت اعظمه سوء قصده بمحاسرت ایدن لعینک امر

استطاق واستجوابه صرف ماحصل غیرت ایدیور ایدیسه ده
مکن دکل ، حریفه برشی اعتراف ایتدیره میوردی . استطاق
درجه سی بر درلو ایلک کونک مرتبه سی چه میوردی . حریف
اولوم اللهک امری ، حرف واحد ایلریله میوردی . مشیراندن
بری پک زیاده حدتلندی ، بو ملعونی بالذات استجواب ایده .
حکم دیدی واویله یاپدی . دیوان حریک منعقد اولدینی او طه نک
یانی باشنده کی داربر یرده مجر و حاً موقوف بولنان متاجسر ، رئیس
پاشا حضر تلرینک امری ایاه دیوان حرب حضورینه کتیریله رک
بالذات پاشا طرفندن شو وجهه استجوابه باشلاندی :
— اسمک ایله قره یانو پولو اولدیغنى آ کلا دق . . . هانیکی

تبعد نسک ؟

— بیلمیورم !

— نه دیمک ، بر آدم هانیکی دولت تابعیت ده بولنديغنى
بیلمز می ؟

— بن بیلمم !

— پکی ! اوجهم طورسون ، نیچون بوسوه قصده تشبت
ایتدک ؟

— بن ایتمد !

— نصل ایتدک ؟ آنده قایله سرای هایون قپوسی ایچنده
دردست ایدلده . بو ، انکار ایدیلیرشیمی ؟

— بن انکار ایتیوردم

— نه یا پیورسک ؟

— هیچ برشی یا پیوردم !

مشیرپاشا او طور دینی قول تو ق صندالیه سندن بتون حدت

و شد تله فیرلا دی و :

— بونه مسیخره اق نه جرأت ؟ سن عاد تابز مله ا کلنيورسک !

دیمه با غير دی . حریف ، بالعکس ساکن و معتدل جواب

ویردی :

— بن ا کلنيوردم . سز صوریورسکز ، بن جواب ویریوردم . اکر ویردیکم جواب لر ایشیکزه کلیورسه او ، بکا عالد برشی دکل . بن سؤال ریکزی هیچ جواب سز بر اقیورمیم ؟ بودفعه پاشاده دکل ، بتون هیئت ده صبر و طاقت قلاماش ایدی . حریف دیشلریله ییه جکلر ایمش کبی دندان بی انصاف لرینی غمیر دامنه باش لادیلر . مشیر پاشا آرتق بالذات استجوابدن وا ز چکمش ، وظیفه استنطاق اعضادن ضبطیه بیکباشیسنه ترک ایتمش ایدی .

بیکباشی — قره یانوبولو ! بکاباق ! صور اجم شیلره ای

دق تایت . سن هر هفتہ سلام لغه کلیر می ایدک ؟

— خیر . برنجی دفعه کلدم .

— سئی کیم کون در دی ؟

— وجود آم !

— بورایه یا لکز می کلدنک ؟

— اوست !

— طوغری سویله میورسک ؟

— بیلدیکمی سویلیورم !

بیکباشیده آنحق بو نتیجه هی استحصال ایده بیلدی
و آرتق استطاقک دوامنده بر فائده مأمول او لمدیغنه دیوان
حرب هیئت عمومیه سنجه قرار ویریاه رک حریف سوء قصد
 فعلنک فاعلی او ملق او زره اتهام و بر موجب قانون اعدامه حکم
اولندی . کیفیت عریض و عمیق یازیلوپ چیزلش و غایت مفصل
بر مضبطه ایله اسباب موجبه ورقه سی تنظیم ایدیلوپ بلا افاته وقت
عرض عنبه علیا قلنمش ، موجبنجه اراده سنیه یه اقتزان ایتمش
ایدی .

* * *

دیوان حرب هیئتک وظیفه مودوعه مهمه لرینی آزوی
ملوکانه وجهمه حسن ایفا یه موفق او ملری نزدالهام و فد شهر یاریده
پک زیاده محظوظی موجب اوله رق اعضای موجوده نک کافه سی
نشان ذیشانلر ، ترفع رتبه ، عطا یای سنبه لر ایله تلطیف
و تسیر بر بیورلش ، ایرتسی کیجده عین هیئتک حضور یله

قره یانو پولونک بیلدیز میداننده صلباً اعدامی مقتضای اراده
مهابت عاده حضرت پادشاهیدن بولنمش ایدی .

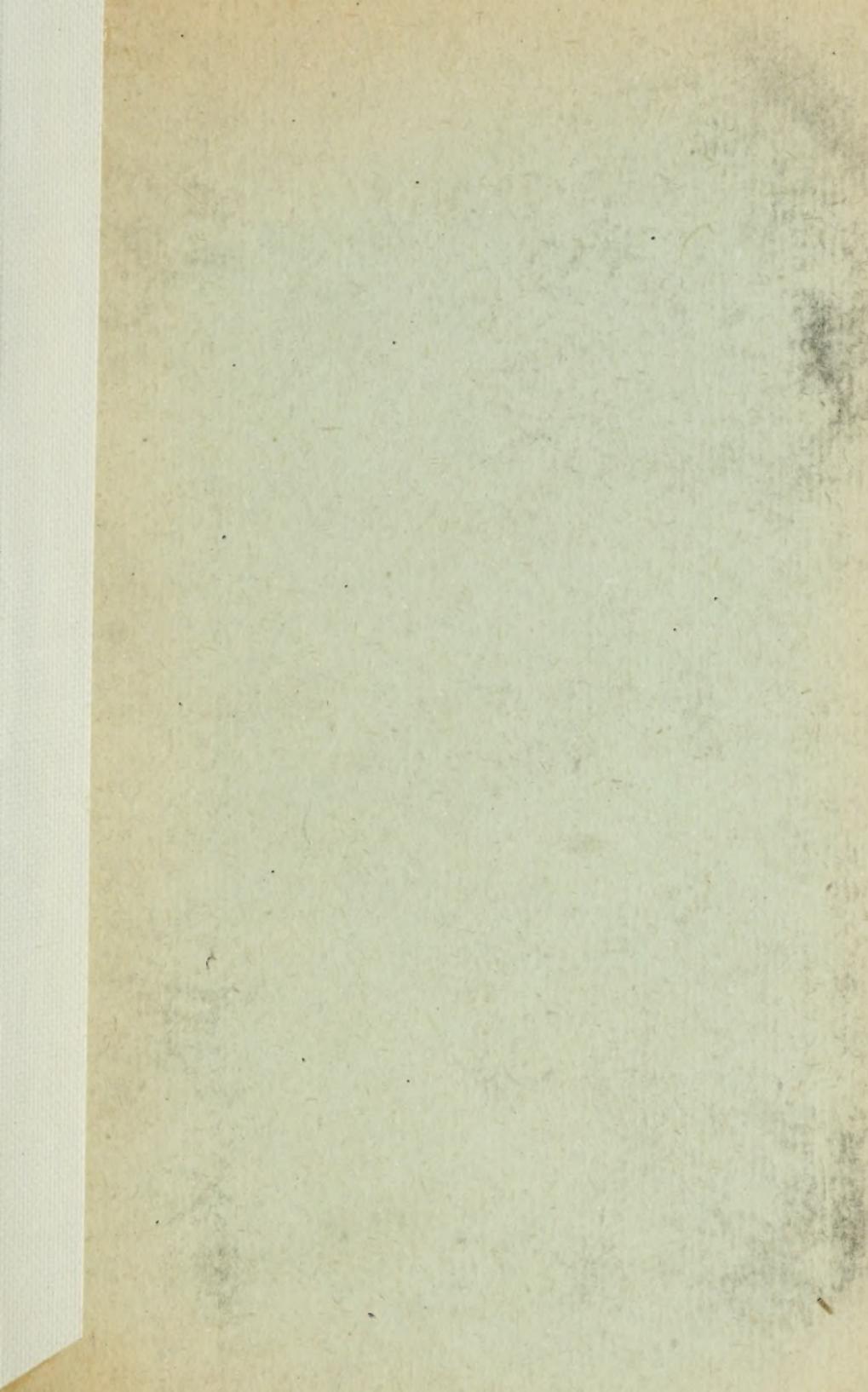
هیئت بواراده سنیه بی ده افاذ امنیه صادقانه سیله ایرتسی
کیجه او لجه طوبلاندقلى او طهده اجتماع ایله رئیس طرفدن
کیفیت صلب حقنده آخاذ تدایر اولندیغی صرهده اعضادن بری
محکومک بولندیغی اتصالنده کی او طهیه ناظر پنجره دن باشی
او زادوب ایچریسنی کورمک ، حریفک صوک دقیقه لریجی نصل
پکریدیکنی آکلامق ایسته مش ایسه ده باشی اوزاتمه برابر
چکمی براولمش ، آغزندن برندای حیرت فیرلامشد . بو
حرکت آنیه هیئت محترمه اعضا سنت انتظار دقتنی جلب ایدرک
نه اولدیغی استفسار ایتمشلر ایسه ده دوچار حیرت اولان ذات
ایضاحات ویرمکه لزوم کورمه دن رفقانی پنجره دن باقمه دعوت
ایتمش و جمله سی پنجره یه قوش هرق برو دفعه عطف انتظار دن
صوکره بردن بره چکلمشلر در .

مکبر طرفدن محکومک صلی ایچون سپهالر ، ایچکه جک
آدمک تهه و تحری اولنور کن دیگر طرفدن محکومک بولندیغی
او طهیه انده سیوری صاپلی بریچاق اولدیغی حالده کیرن غایت
صادق بر تفکیجی انده کی آلت قاطعه بی حریفک غر تلاوغه
کرات ایله صوقوب چیقاره رق جزای سزا سنی (!) ویرمکده
بولنمش ایدی .

افراد عائله مک تأمین سلامتی ایچون اوراده کی ایشلمی تسویه
ایتدکدن صوکره استانبوله کله جکمی، مصارف، خرجر اه فلان
نامنه هیچ برشی ایسته مدیکمی سویلیه رک حریفی دفع ایتمد .
ایکی بحق آی صوکره کافی سابق نظامی داعرہ سنده ویزه ایدلش
پساوانی حامل اوله رق عودت ایلديکم و سرکه جی استاسیونندہ
بربلوک قدر تقسیجی، بر او قدرده اجناس مختلفه دن خفیه کروهی
طرفلرندن حسن استقبال ایدیله رک کال دبدبہ ایله ییلدیز هایصال
اولنديغم صرهده ایلک ملاقات ایتدیکم بندکان صدق نشان
عبدالحیمد خانیدن بر ذات شیطنت صفات سرایه دخوم برجی
دفعه اولق اعتباریله دوچار اولنديغم وله و حیرتند بالاستفاده
ماصه سنک او زرنده بولنديردیغی بر کاغذی امضالاتمک او زره
بکا طوغری او زاتدی . با قدم ، بنم بلغارستاندن عودتم مصارفی
اولق او زره برآلای حسابلر مرقم ایدی . یکونته دقت ایتمد :
۵۸۷ لیرای عثمانی، یتش آلتی ساتیم ! ! بن ایسه قونوانسیونل
تره سنک تحته دوشمه لی او چنجی قلاس واغونندہ و بر بیلت
اجرتی اولان ایکی لیرا کسور غر وش ، بالاستقرارض تدارک ایلديکم
پاره دن ویرلک شرطیله تتره یه تتره یه یوجیلیق ایتمش ایدم . بو
حسابک زیرنده شو عباره وارا ایدی :
« بالاده مفرداتی مرقم مبالغی تماماً اخذ و قبض ایلدم . »
امضا

آرتق بوكا ديه جك يوق ايدي . مع مافيه ينه برجان عصبي
 بتون وجوديده استيلا ايبلدي . كنديمي ضبط ايده مدم ، فيزان
 چوللري ، بودروم قلعه لري ، پیاس منفاسي کوزلريمک او کنده
 بر کلازار کبي تجلی ايتدی . بلا اختيار :
 — سز بو دنائني نم ارتكاب ايده جكمي ظن و تخيين
 ايديبورسه کز ، پاك بيوك احمقلق ايديبورسکز ! . . .
 ايشه عزيزم ، بوصدا قتسرك (!) نم تام اوں درت سنہ
 آسيا چوللرنده سحرا نور دلکمه باعث اولدى .

3 1761 07145887 1

Sāmi, Ebū 's-Süreyyā
'Abdülhamīdiñ kayğuları

DR
571
.5
S34